

Doelgericht jongerenwerk in Eindhoven

Oktober 2012

Rapport van de Visitatiecommissie Jongerenwerk, i.o.v. de Gemeente Eindhoven.

Samenstelling Commissie:

Prof. dr. Micha de Winter (vz)

Drs. Oeds Westerhof

Dhr. Sven Korving

Mw. Irma van Hoorik (secr. NJi)

De verantwoordelijkheid voor de documentenstudie die aan dit rapport is toegevoegd (Bijlage 1) ligt bij het Nederlands Jeugd Instituut.

Inhoud

Hoofdstuk 1	Aanleiding en werkwijze van de visitatie jongerenwerk	4
1.1	Aanleiding voor de visitatie.....	4
1.2	Doel van de visitatie.....	4
1.3	Opzet van de visitatie.....	5
1.	Documentstudie	5
2.	Groepsgesprekken.....	5
3.	Rapportage en presentatie.....	5
1.3.1	Visitatiecommissie	6
1.4	Leeswijzer.....	6
Hoofdstuk 2	Bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Bevindingen van de visitatiecommissie	8
2.3	Aanbevelingen van de visitatiecommissie aan de gemeente Eindhoven.....	12
Bijlage 1	.....	16
1.1	Doel en ordening documentstudie.	16
1.2	Bestuurlijke en demografische gegevens van de gemeente Eindhoven.....	16
1.2.1	Het bestuur van de gemeente Eindhoven.....	16
1.2.2	Demografische gegevens van de gemeente Eindhoven	17
1.3	Samenvatting bestuurlijke en demografische gegeven van de gemeente Eindhoven.....	20
1.4	Jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven	20
1.4.1	Doelstelling programma Jeugd en Vrije Tijd van 2011-2014	20
1.4.2	Beoogd bereik jongerenwerk in 2011	21
1.4.3	Werkwijze jongerenwerk	21
1.4.4	Partners	21
1.4.5	Middelen jongerenwerk.....	21
1.4.6	Eigentijds verantwoorden	21
1.4.7	Uitvoering jongerenwerk.....	22
1.4.8	Samenvatting Jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven	23
1.5	Jongerenwerk in Nederland.....	23
1.5.1	Trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op het jongerenwerk.....	23
1.5.2	Typering van het jongerenwerk in Nederland.....	25
1.5.3	Maatschappelijke opdracht en kerntaak van het jongerenwerk.....	25
1.5.4	De pedagogische ambitie en kwaliteit van het jongerenwerk.....	26
1.5.5	Knelpunten in het jongerenwerk.....	26
1.5.6	Samenvatting trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op het jongerenwerk.....	27
1.6	Het jongerenwerk in de gemeente Eindhoven.	28
1.6.1	Wat en voor wie is het Eindhovense jongerenwerk?.....	28
1.6.2	Hoe is het jongerenwerk ingericht en hoe werkt het?.....	28
1.6.3	Samenwerking.....	30
1.6.4	Benodigde competenties jongerenwerker	31
1.6.5	Locaties.....	31

1.6.6	Beoogde kwaliteit	32
1.6.7	Samenvatting van de inrichting van het Eindhovense jongerenwerk.....	32
1.7	Onderzoek naar jongeren en het jongerenwerk in Eindhoven	33
1.7.1	De staat van de jongeren in Eindhoven	33
1.7.2	Staat van het jongerenwerk in Eindhoven	36
1.7.3	Onderzoek naar het jongerenwerk	37
1.7.4	Samenvatting onderzoek naar jongeren en het jongerenwerk in Eindhoven.....	39
1.8	Jongerenwerk in Eindhoven in vergelijking met andere steden.....	40
1.9	Geraadpleegde bronnen documentstudie	40
Bijlage 2. Lijst met deelnemers aan de groepsgesprekken		43
Bijlage 3. Interviewvragen per gespreksgroep		45
Bijlage 4. Interviewinstrument voor het gesprek met de jongeren.....		55

Hoofdstuk 1 Aanleiding en werkwijze van de visitatie jongerenwerk

Hoofdstuk 1 biedt inzicht in de aanleiding, doel en opzet van de visitatie van het jongerenwerk in Eindhoven. Eveneens wordt hier beschreven hoe de visitatie uitgevoerd is.

1.1 Aanleiding voor de visitatie

De Gemeente Eindhoven heeft in haar nota *Jongerenwerk (2009)* de positionering, doelstelling, doelgroep, werkwijze, spreiding over de stad en gewenste inzet van het jongerenwerk in Eindhoven vastgelegd. Hierdoor is er uitvoering gegeven aan een van de adviezen van het rapport *Evaluatie basisvoorziening Jeugd en Jongerenwerk (2006)*, namelijk om gebruikte termen in de doelstelling en in de omschrijving van de beoogde effecten nader te definiëren om zaken duidelijker en liefst ook meetbaar te maken. Op grond van de nota *Jongerenwerk* is het jongerenwerk -uitgevoerd door de Lumensgroep- met 96 uur uitgebreid (jaarlijkse kosten € 300.000,-) uit structurele middelen van Actieve Jeugd vanaf augustus 2009 jaarlijks tot 2012.¹

In de nota is aangegeven dat de gemeente Eindhoven in 2011 onderzoek uitvoert naar het jongerenwerk. Daartoe is eind 2011 het Nederlands Jeugdinstituut benaderd. Op dat moment was de uitbreiding van het jongerenwerk geïmplementeerd en zou de formatie-uitbreiding vruchten moeten afwerpen. Afgezien van dit raadsbesluit is er een intrinsieke behoefte om 'de thermometer in het huidige jeugdbeleid te steken', om na te gaan of het jongerenwerk goed gedaan wordt, maar ook of de goede dingen gedaan worden.

1.2 Doel van de visitatie

Doel is om na te gaan of het jongerenwerk van de Lumensgroep binnen de huidige beleidskaders jeugd van de gemeente Eindhoven de door de gemeente gewenste outcome bereikt. Eveneens is het doel van het onderzoek om verbetervoorstellen aan te reiken op het gebied van:

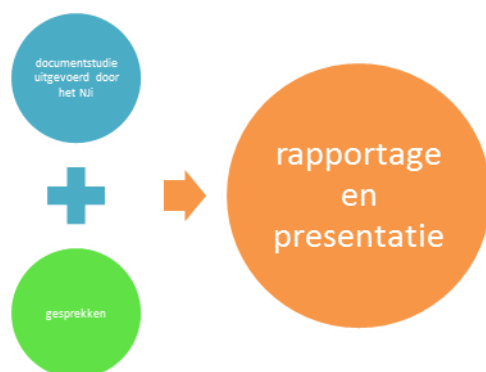
- Jeugdbeleid
- Monitoring
- Professionaliteit van de opdrachtgever/opdrachtnemer en uitvoerders
- Randvoorwaarden

---

¹ Bron: Raadvoorstel *Nota jongerenwerk*. Raadsnummer 09.R.3084.001. 21 april 2009.

1.3 Opzet van de visitatie

De visitatie bestond uit een drietal onderdelen:

1. **Documentstudie**

Deze heeft het NJi voorafgaande aan de gesprekken uitgevoerd, zodat de visitatiecommissie kennis had hoe zaken op papier geregeld en gemonitord zijn en hoe deze zich verhouden tot de landelijke ontwikkelingen voor het jongerenwerk.

2. **Groepsgesprekken**

Er zijn groepsgesprekken gevoerd met representanten van de gemeente, van de Lumensgroep, Buro Cement, T+Huis, jongerenwerkers van de Lumensgroep, jongeren, ouders, samenwerkingspartners en buurtorganisaties. Per categorie respondenten is er vooraf een vragenlijst gemaakt (zie bijlage 2). Er zijn vervolgens open gesprekken gevoerd, waarbij de vragenlijsten als checklists gebruikt zijn. Voor het gesprek met de jongeren is er een apart instrument ontwikkeld (zie bijlage 3). Na de gesprekken zijn de deelnemers nog in de gelegenheid gesteld om punten die niet of naar hun mening onvoldoende aan de orde geweest zijn schriftelijk kenbaar te maken. Door de interviews heeft de commissie een indruk gekregen van de kwaliteit van het jongerenwerk en van de randvoorwaarden waaronder dit tot stand komt.

3. **Rapportage en presentatie**

Na de gesprekken heeft de commissie de bevindingen gezamenlijk geanalyseerd en schriftelijk weergegeven in een rapport. Dit rapport wordt door de commissie gepresenteerd aan de opdrachtgever. Een visitatierapport is een handreiking van 'critical friends'. Met de aanbevelingen uit het rapport kunnen opdrachtnemer en opdrachtgever hun voordeel doen om de kwaliteit zodanig te verbeteren dat de doelgroep, de jongeren, er (nog) beter in slaagt zich te ontwikkelen tot zelfstandige en zelfredzame Eindhovenaren, die volop mee kunnen doen in de maatschappij.

1.3.1 *Visitatiecommissie*

Ten behoeve van de visitatie is een tijdelijke commissie van onafhankelijke experts ingericht. De commissie bestaande uit prof. dr. Micha de Winter (voorzitter), drs. Oeds Westerhof (commissielid), Sven Korving (commissielid) en Irma van Hoorik (secretaris) heeft de groepsgesprekken ter plekke gevoerd, dat wil zeggen in een drietal jongerencentra in Eindhoven: Dynamo, Blixems en Your Choice.

1.4 Leeswijzer

Het visitatie rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 start met de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie. Het derde hoofdstuk bevat de neerslag van de documentstudie. In de bijlage 1 staan de namen van de deelnemers aan de groepsgesprekken. Bijlage 2 bevat de interviewvragen per doelgroep en bijlage 3 bevat een instrument dat gebruikt is bij het groepsgesprek met de jongeren.

Hoofdstuk 2 Bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie

2.1 Inleiding

Niet alles wat je kunt tellen telt.

Niet alles wat telt kun je tellen.

Albert Einstein.

VERANTWOORDING VISITATIE

De visitatiecommissie bestaande uit prof. Dr. Micha de Winter (voorzitter), drs. Oeds Westerhof, Sven Korving en Irma van Hoorik (secretaris) heeft tijdens drie dagen (13 en 27 april en 5 juni) groeps gesprekken gevoerd met representanten van het jongerenwerk, de gemeente, partners van het jongerenwerk, ouders, buurtorganisaties en met een aantal jongeren zelf. We hebben met veel interesse kennis genomen van de inbreng van de deelnemers aan deze gesprekken. Daarvoor bedanken wij alle deelnemers. Wij hebben veel betrokkenheid ervaren bij het jongerenwerk in Eindhoven.

De visitatie is voorafgegaan door een documentstudie, uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het NJi. De documentstudie heeft tot doel na te gaan wat het beleid is voor het jongerenwerk in de gemeente Eindhoven en hoe dit geëvalueerd wordt. Dit beleid is afgezet tegen de demografische ontwikkelingen in Eindhoven en de landelijke (demografische) ontwikkelingen. De bevindingen van de documentstudie maken in de vorm van een bijlage deel uit van dit rapport en zijn gebruikt bij de analyse van de gespreksbijdragen.

Door middel van de gesprekken hebben we een indruk gekregen van hoe het jongerenwerk daadwerkelijk in praktijk uitgevoerd wordt en hoe de praktijk zich verhoudt tot het voorgenomen beleid. Inmiddels is het duidelijk dat de systeeminnovatie voor sociaal beleid, zoals voorgesteld in *Wij Eindhoven* binnenkort ook toegepast zal worden op het jongerenwerk en de nodige verandering teweeg zal brengen.

De visitatiecommissie heeft in de praktijk naar antwoorden gezocht op de hoofdvraag:

Wat is de effectiviteit en het maatschappelijk rendement van het jongerenwerk in Eindhoven?

In de gesprekken zijn er vragen gesteld betreffende de doelen, werkwijze, doelgroep, activiteiten, het bereik, de middelen, effectiviteit en het maatschappelijk rendement. Deze vraagrubrieken zijn voor ons een middel geweest om tot beeldvorming te komen van de effectiviteit van het jongerenwerk. In de verslaglegging concentreren wij ons op de centrale vraag van het onderzoek.

Bij de beantwoording van de hoofdvraag voor deze visitatie past volgens ons enige relativering.

- Het bepalen van effectiviteit geschiedt veelal met behulp van gecontroleerd klinisch onderzoek. Daarvan kan bij het jongerenwerk geen sprake zijn.
- Bij ontwikkelingsstimulering (empowerment) spelen veelal meer actoren een rol. De gemeente Eindhoven zet ook meerdere instrumenten in ten behoeve van de jeugd. Het is moeilijk vast te stellen wat de invloed van afzonderlijke actoren is.
- Kwetsbare jongeren hebben vaak onvoldoende vaardigheden en handelingsrepertoire om deel te nemen aan sociaal maatschappelijke activiteiten. Zij kunnen daarbij een steuntje in de rug van andere (professionele) opvoeders gebruiken. Dat steuntje in de rug wordt versterken en -in

agogische termen- empowerment genoemd. Empowerment is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Niet alleen de jongeren zijn verantwoordelijk voor een goede uitkomst. De samenleving heeft eveneens een verantwoordelijkheid ze te faciliteren (inclusief beleid, goed onderwijs en jongerenwerk, goede woonruimte, een sterke civil society, enz.) en proeftuintjes te bieden waarin zij het participeren in praktijk kunnen brengen.

- Van ontwikkeling kan pas sprake zijn als jongeren zich welbevinden en als zij betrokken zijn.² Welbevinden kan daarom beschouwd worden als de basis voor een goede ontwikkeling. Welbevinden ontstaat als aan de belangrijkste basisbehoeften van een kind/jongere is voldaan. De effectiviteit van het jongerenwerk houdt dus verband met deze factoren.

Bij de beantwoording van de hoofdvraag gaat het ons om de indruk die wij hebben opgedaan van hoe adequaat het beleid en de sturingsprocessen zijn om jongerenwerkers te faciliteren bij hun kernfunctie. Eveneens is het voor ons van belang hoe jongerenwerkers er op hun beurt in slagen om het proces van hun werkzaamheden zodanig in te richten, dat jongeren sociaal kapitaal vergaren en vergroten, waardoor zij in toenemende mate kunnen meedoen aan samenleving.

2.2 Bevindingen van de visitatiecommissie

BEVINDINGEN

We hebben na drie intensieve gespreksdagen als commissie gezamenlijk de interviews geanalyseerd. Over de jongerenwerkers van de Lumensgroep bestaat in het algemeen gesproken een positief beeld. Alle samenwerkingspartners prijzen vooral het vermogen om met deze (voor hen lastige doelgroep) contact te maken en een vertrouwensband tot stand te brengen. Samenwerkingspartners geven te kennen dat de kwaliteit van de jongerenwerker wel persoonsgebonden is. Er zijn individuele verschillen op het gebied van professionele samenwerking en op het gebied van het begeleiden van eigen kracht versterking van de jongeren.

Ook de buurtmoeders en buurtorganisaties zijn te spreken over het jongerenwerk. De moeders vinden het belangrijk dat er na schooltijd een plek is waar jongeren onder toezicht verblijven. Wel zouden de moeders graag meer activiteiten zien en ook meer gerichte activiteiten voor meisjes. Volgens hen waren er voorheen meer activiteiten dan nu. De betrokkenheid van ouders vinden de moeders erg belangrijk. Moeders zijn als vrijwilligers vooral betrokken bij activiteiten voor meisjes. Vaders helpen bij activiteiten voor jongens. De buurtorganisaties vinden de samenwerking met het jongerenwerk van grote waarde. Voor hen is de sociale samenhang in de buurt/ wijk belangrijk. Daartoe worden veel activiteiten georganiseerd. Kinderen en jongeren horen bij de buurt. Voor buurtorganisaties is het prettig als het jongerenwerk een regiefunctie vervult op het gebied van leefbaarheid in de wijk.

De jongeren die wij gesproken hebben, zijn positief over de begeleiding van de jongerenwerkers, al hebben zij hun voorkeuren. Zij zijn minder positief over het feit dat zij niet gewoon op straat mogen 'staken' [hangen]. Zij zijn daarentegen wel degelijk te motiveren voor accommodatiegebonden activiteiten, in de zin van betekenisvolle activiteiten waarbij zij coproducten zijn, bijvoorbeeld het buurtrestaurant of een actie om geld in te zamelen voor kinderen met kanker (Kika).

² Laevers, F. (red.) (1993). De Leuvense Betrokkenheidsschaal voor kleuters. Handleiding bij de videomontage. Leuven: CEGO.

Laevers, F. (1994). The Innovative Project Experiential Education and the Definition of Quality in Education. Leuven: KU Leuven.

Wij hebben met andere woorden een overwegend positief beeld van het jongerenwerk gekregen. Wel hebben we de indruk gekregen dat het wijkgebonden jongerenwerk beter zou kunnen aansluiten op veranderende inzichten over de inhoud van het welzijnswerk, de sturing in het sociale domein (Wij Eindhoven) en de veranderingen in de omgeving.

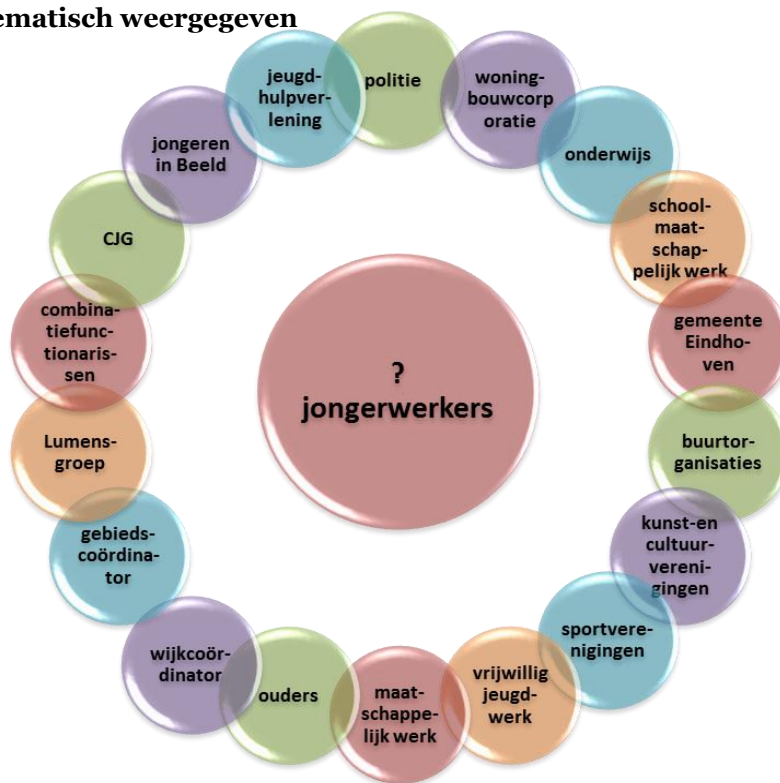
We zijn daarom van oordeel dat het wijkgebonden jongerenwerk op een aantal punten te verbeteren is. Grofweg onderscheiden we zes punten die voor verbetering vatbaar zijn.

1. **De kernfunctie** van het jongerenwerk.

We hebben met alle respondenten gesproken over de kernfunctie, doelen en verwachtingen van het jongerenwerk. Daarover blijkt weinig consensus te bestaan. Vrijwel alle geïnterviewden zien het jongerenwerk als een verlengstuk van hun eigen opdracht. In hun ogen moet het jongerenwerk ondersteunend zijn aan bestrijding van verzuim, het verbeteren van veiligheid, voorkomen van drugs- en drankmisbruik, de bestrijding van overlast, de bestrijding van schooluitval, verbeteren van participatie in sport of cultuur en het verbeteren van werkgelegenheid, enzovoorts. Deze situatie is niet nieuw. In 2003 deed SGBO een onderzoek naar de kwaliteit van het jongerenwerk. Een van de conclusies was ronduit duidelijkheid van het jongerenwerk.³

Een dergelijke situatie is voor de aansturing van het jongerenwerk, maar ook voor politieke en publieke verwachtingen geen goed uitgangspunt. Wij zijn van mening dat het jongerenwerk een eigenstandige opdracht heeft: contact maken met jongeren, aandacht geven en begeleiden naar ontwikkeling op het gebied van sociale en economische participatie en burgerschap. Dit komt overeen met hoe de pedagogische interventiefunctie beschreven is in de Nota Jongerenwerk (2009).

Positie schematisch weergegeven

³ Bron: SGBO (2003). Jeugd- en jongerenwerk in Nederland. In: *Evaluatie basisvoorziening jeugd en jongerenwerk (2006)*. BiO-rapport: 1045.

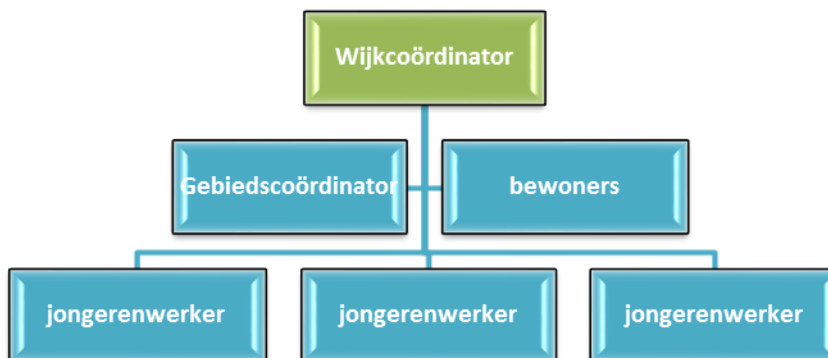
De rolonduidelijkheid met betrekking tot het jongerenwerk speelt in veel gemeenten in Nederland en is te vergelijken met die de situatie in het onderwijs. Door allerlei negatieve publiciteit over het gedrag en de prestaties van kinderen en jongeren heeft het onderwijs in de loop van de tijd tal van taken op haar bordje gekregen: burgerschapsvorming, zorg voor veiligheid, het realiseren van een sluitend onderwijsaanbod voor alle zorgleerlingen, het tegengaan van segregatie, het voorkomen van alcoholmisbruik of overgewicht: het zijn voorbeelden van de vele, uiteenlopende taken en verwachtingen die de afgelopen jaren aan het onderwijs zijn toebedacht.⁴ De Onderwijsraad adviseerde staatssecretaris Bijsterveld in haar advies van 2008 om de kwalificerende en socialiserende taken van het onderwijs voorop te stellen en de scholen meer autonomie te bieden bij het uitvoeren van die kerntaak. In de lijn van de Onderwijsraad signaleren wij dat een veelheid aan maatschappelijke verwachtingen de kernfunctie van het jongerenwerk aantast.

Daarbij geldt dat de overgrote meerderheid van de geïnterviewde stakeholders geen kennis heeft genomen van het jongerenbeleid, zoals dat in 2009 door de gemeente Eindhoven is vastgesteld. Wij vrezen daarom dat de prestaties van het jongerenwerk per definitie door de verschillende stakeholders als onvoldoende zullen worden gekwalificeerd. Dit ondermijnt het gezag van het jongerenwerk structureel.

2. **De sturing** van het jongerenwerk.

Het jongerenwerk heeft van doen met een duale sturing. Enerzijds worden jongerenwerkers gestuurd vanuit de lijn van de Lumensgroep, anderzijds vanuit de lijn van het gemeentelijk beleid door wijkcoördinatoren. De eerste lijn is theoretisch leidend, maar in de praktijk blijkt de tweede dat te zijn.

Schematisch weergegeven

De sturing geschiedt als volgt. De unit Mens en Maatschappij van de gemeente Eindhoven stelt het beleid voor het jongerenwerk vast. In 2009 is dat vastgelegd in de nota *Jongerenwerk*. De gebiedscoördinatoren stellen vast hoeveel capaciteit (van de 15 fte) er per wijk nodig is.

Relevante parameters hiervoor zijn: bevolkingsprognoses, gebiedsanalyse (SES score buurtthermometer en kerncijfers leefbaarheid enquête), typering jeugdgroepen, jeugdmonitor, signalen gebiedsgericht werken. De wijkcoördinatoren verzamelen de wensen uit de wijk en bepalen de taakstelling voor het jongerenwerk. Deze kan per wijk verschillen. Echter, veelal betreft het een taakstelling op het gebied van signalering en overlastbestrijding. Vervolgens

⁴ Onderwijsraad (2008). *Onderwijs en maatschappelijke verwachtingen. Scholen kiezen zelfbewust positie*. Den Haag: Onderwijsraad.

verstrekken de wijkcoördinatoren de opdracht aan het jongerenwerk om op basis van de taakstelling een programmavoorstel te doen. Dit voorstel wordt beoordeeld door de wijkcoördinatoren. Hiermee ligt de feitelijke sturing bij de wijkcoördinatoren. Omdat deze bij de opdrachtverstrekking uitgaan van de wensen van de bewoners en samenwerkingspartners van het jongerenwerk domineert overlastbestrijding de taakuitoefening van jongerenwerkers. Naar ons oordeel biedt het management van de Lumensgroep onvoldoende steun aan de jongerenwerkers om in dit krachtenveld het belang van de eigen kernfunctie uit te dragen. Ontevredenheid over taakopvatting en -uitvoering heeft ertoe geleid dat in de wijk Eckart en Vaartbroek het jongerenwerk door een andere aanbieder wordt uitgevoerd. De gemeente, de wijkcoördinator en de leefbaarheidscommissie zijn bijzonder content met de nieuwe uitvoerder van het jongerenwerk, Buro Cement. In het bijzonder wordt de 24-uurs bereikbaarheid geprezen. De commissie constateert dat in het contract met BuroCement de duale sturing afwezig is. BuroCement heeft maar één opdrachtgever, zijnde de wijk. Afgezien van het knelpunt van duale sturing is de omgeving met jeugdvoorzieningen nogal veranderd. Er zijn naast gebieds- en wijkcoördinatoren, buurtbrigadiers, tijdelijke interventiemedewerkers, schoolmaatschappelijk werkers, culturele en sportaanbieders, combinatiefunctionarissen en jeugdloketten gekomen. Geleidelijk aan is de aandachtsverandering gekomen bijvoorbeeld door het overleg Jeugd In Beeld (JIB). Verandering van de omgeving maakt het noodzakelijk om het gehele stelsel van jongerenbeleid opnieuw te definiëren en te positioneren. Voor zover wij dit kunnen beoordelen, is dit niet gebeurd.

3. **Capaciteit jongerenwerkers.**

De extra investering van 96 uur per week (vanaf 2009) werpt volgens geïnterviewden vruchten af. Het jongerenwerk is hierdoor breder in de stad aanwezig. Dit leidt ertoe dat er steeds meer jongeren (70000/jaar) op hun 'eigen plek' worden uitgedaagd om zelf activiteiten te organiseren. De jongerencentra zijn beter gepositioneerd in de wijken en dienen als uitvalsbasis voor het ambulante jongerenwerk. In de drie kerngebieden (Vogelaarwijken) is er meer stabiliteit opgebouwd. Of er alom tevredenheid is over de omvang van het jongerenwerk, kan de commissie niet beoordelen. We zouden dan per wijk gesprekken moeten voeren. Door het gesprek met twee buurtorganisaties weten we dat men in de wijk Tivoli de inzet van het jongerenwerk (2 uur) te gering vindt. Gezien de sociaaleconomische status van het merendeel van de bewoners en het aantal kwetsbare jongeren, is deze inzet volgens de buurtorganisatie te verwaarlozen.

Wij kunnen en willen geen oordeel over vellen over hoe de toerekening naar de wijken geschiedt. Wel kunnen we in het algemeen iets vermelden over wat er op basis van onderzoek geadviseerd wordt met betrekking tot de capaciteit voor het jongerenwerk. De gemeente Eindhoven investeert in 15 fte voor het jongerenwerk en kiest (naast een stedelijke inzet in Dynamo) voor een wijkgerichte inzet op de kwetsbare groep jongeren. Er is onderzocht dat 1 fulltime jongerenwerker gemiddeld 78 jongeren bereikt.⁵ Voor Eindhoven betekent dit dat er met formatie van 15 fte regulier (wijk gebonden) jongerenwerk 1170 jongeren bereikt kunnen

---

⁵ Noorda, J.;Dobbe, I.;Hartman, L.;Bommel, M. van (2009). *De staat van professioneel jeugd- en jongerenwerk in Nederland anno 2009*. Utrecht: MO Groep.

worden. Dit is ±4,25 procent van de totale groep jongeren (27.418 12-23 jarigen). Mede omdat er diverse alternatieve uitvoerders zijn voor taken die traditioneel (ten dele) tot het jongerenwerk gerekend kunnen worden – bijvoorbeeld combinatiefunctionarissen – kan de commissie onvoldoende scherp beoordelen of de totale inzet adequaat is en of voldoende recht wordt gedaan aan de verschillende doelgroepen binnen het jongerenwerk. Dit vraagt een nadere inventarisatie en een scherpe begrenzing tussen verantwoordelijkheden.

4. **Doelgroep jongerenwerk.**

Uit de gesprekken is gebleken dat het jongerenwerk wel haar kwantitatieve doelstelling bereikt, maar het is niet duidelijk of de groep kwetsbare jongeren voldoende bereikt wordt. Daarnaast geven geïnterviewden te kennen dat de zogenaamde probleemjongeren het jongerenwerk mijden. Problemen die er met betrekking tot deze groep zijn, lijken niet te worden opgelost, maar verplaatst. Het dealen gebeurt bijvoorbeeld niet meer in de wijk, maar op het station, buiten het oog van de partners die bij het JIB betrokken zijn, waaronder de tijdelijke interventie medewerker (TIM). Jongerenwerkers proberen wel vat te krijgen op jongere broers en zussen van deze ‘probleemgroep’.

5. **Sturing op outcome.**

We stellen vast dat de meeste geïnterviewden de voorkeur geven aan outcome-sturing. Wij vinden dat ook de meest voor de hand liggende sturingsvorm. Echter, zolang over de kernfunctie van het jongerenwerk geen overeenstemming bestaat, achten wij het onmogelijk outcome-sturing vorm te geven. Politici, ambtenaren, Lumensgroep en jongerenwerkers geven alle aan zeer tevreden te zijn dat de output-sturing (BCF), met zeer gedetailleerde productbeschrijvingen, is losgelaten. Tegelijkertijd constateren wij dat er nog geen voldragen alternatief is.

6. **Professionaliteit jongerenwerkers.**

Ten slotte constateren wij dat de kwaliteit van het jongerenwerk staat en valt met de kwaliteit van de jongerenwerkers. Stakeholders benoemen vrijwel alle dat er tussen de jongerenwerkers onderling verschillen bestaan. Daarbij stelt de commissie vast dat inhoudelijke en persoonlijke ontwikkeling van jongerenwerkers binnen de Lumensgroep in sterke mate afhangt van de persoonlijke ambities van de jongerenwerkers en dat er gemeente breed geen aanpak is voor de professionele ontwikkeling van jongerenwerkers, noch voor een algehele professionele standaard die als richtlijn voor de taakuitvoering kan gelden.

2.3 Aanbevelingen van de visitatiecommissie aan de gemeente Eindhoven

DE COMMISSIE ADVISEERT

1. **Kernfunctie.**

Zorg dat beleid (waarin de kernfunctie van het jongerenwerk omschreven staat) en uitvoering met elkaar corresponderen en dat er vanuit een stedelijke visie op jongerenwerk gehandeld wordt.

Het bepalen van de kernfunctie van het jongerenwerk is in eerste instantie een lokale bestuurlijke verantwoordelijkheid. Vanuit onze expertise met betrekking tot het vakgebied kan echter worden gesteld dat als kernfunctie van het jongerenwerk moet worden beschouwd: contact maken met jongeren, hen aandacht geven en begeleiden naar ontwikkeling op het gebied van sociale en economische participatie en burgerschap. Met een goede afbakening van de kernfunctie wordt het transparanter waar het jongerenwerk voor staat en waarop de prestaties beoordeeld zullen worden. Eveneens zal er minder sprake zijn van overlap met andere –meer specialistische- spelers in het vrijetijd domein.

2. **Duale sturing en rolverdeling.**

Voorkom dat jongerenwerkers twee ‘heren’, of zelfs meer, moeten dienen en dat hun rol diffuus wordt.

Het jongerenwerk is volgens ons gebaat bij een sterk systeem waarbinnen er een heldere rolverdeling is. De systeeminnovatie *Wij Eindhoven* beschouwen wij als een positieve ontwikkeling, omdat deze naar onze mening zal bijdragen aan de versterking van sociale netwerken. Door te focussen op het optimaliseren van het gewone opvoeden, worden problemen of escalatie van problemen voorkomen. Daarvoor zijn wel goede basisvoorzieningen nodig, die grote sociaal economische verschillen voorkomen. De eerste aanbeveling van *Wij Eindhoven* is: ‘Investeer in de sociale basisvoorzieningen (denk aan het onderwijs, de arbeidsmarkt, maar net zozeer sport- en cultuurvoorzieningen in de stad) waar iedere Eindhovenaar gebruik van maakt of kan maken, zodat er minder noodzaak is om categoriaal beleid te voeren voor specifieke groepen bewoners.’ Voor ons is het evident dat het jongerenwerk tot de basisvoorziening voor jeugd behoort.

De overgang van het huidige jeugdbeleid naar het beleid gestoeld op *WIJ-Eindhoven*, geniet draagvlak om het jongerenwerk in de wijken opnieuw te positioneren, zo stellen wij vast op basis van de gesprekken. De meeste geïnterviewden kwalificeren het jongerenwerk als generalistisch werk. Opname van jongerenwerkers in generalistische teams lijkt daarmee voor de hand te liggen. Generalist zijn zij (en zo worden zij ook herkend) door hun presentie⁶ in de buurt en wijk, waardoor zij jongeren kennen en een ingang hebben naar het netwerk van de jongeren. Dit is een generieke kwaliteit van het agogisch werk. Opname van de jongerenwerkers in wijkgebonden generalistische teams kan de positie van jongerenwerkers aanmerkelijk verbeteren, zoals op het punt van professionele autonomie. Er is sprake van professionele autonomie wanneer een professional naar eigen inzicht kan bepalen welke vorm van hulp of dienstverlening de beste is voor jeugdigen en/of ouders. De professional heeft daarin een eigen beslissingsbevoegdheid.⁷ Wij adviseren daarom eveneens om als gemeentelijke bestuurder in het kader van deze systeeminnovatie, te sturen op hoofdlijnen en een verticale verantwoording in te ruilen voor een horizontale verantwoording.⁸ Hierbij verantwoord worden generalistische professionals in het kader van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor jeugd aan elkaar

---

⁶ Bron: de presentietheorie van Andries Baart. Een van methodische kenmerken van de presentietheorie is openheid: niet hulpverleners, maar mee klussen, samen foto's kijken enz. Daarmee zijn presentie en interventie verweven. Maar eerst en vooral achtting van de gelijkwaardigheid van de relatie, openheid voor anders zijn en respect voor autonomie.

⁷ Bron: Hutschemaekers, G. (2001). De professionalisering is dood... leve de professionalisering. Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, 17,1, 239 – 248.

⁸ Bron: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. (2011). *Bevrijdend kader voor jeugdzorg. Briefadvies*. Den Haag: RMO.

3. **Capaciteit.**

Zorg dat er voldoende capaciteit is om alle jongeren –en in het bijzonder kwetsbare jongeren-ontwikkelingsstimulering te bieden die gericht is op sociale en economische participatie.

Wij willen dit advies met een aantal argumenten ondersteunen. Om zoveel mogelijk burgers sociaal en economisch in staat te stellen te participeren in de samenleving, is het van belang dat burgers goed toegerust zijn. Democratisch burgerschap (meedoen, en een eigen mening vormen en deze durven uitdragen) kan alleen in de praktijk en met degenen die in die praktijk actief zijn, geleerd worden.⁹ Daartoe hebben burgers drie vormen van kapitaal nodig. Allereerst sociaal kapitaal, het vermogen om wederkerige verbindingen aan te gaan (bonding).¹⁰ Daarnaast is er overbruggend kapitaal nodig, waarmee het mogelijk wordt om bruggen te slaan tussen verschillende sociaal-culturele en economische gemeenschappen in de samenleving (bridging). Het linking sociaal kapitaal is voorts van belang. Dit betreft de aanwezigheid van netwerken en het vertrouwen tussen burgers, overheid of instanties (linking). Jongerenwerkers kunnen jongeren in hun vrije tijd bijstaan om deze vormen van sociaal kapitaal te versterken. In het bijzonder zijn kwetsbare jongeren hiermee gebaat.

Een punt dat hiermee samenhangt is het bestrijden van overlast van jongeren. In onze optiek wordt overlast eenzijdig toegeschreven aan jongeren. Overlast is een interactief proces en verbonden aan de context waarin jongeren verkeren.¹¹ Jongeren die in groepen op straat hangen zijn veelal nadrukkelijk aanwezig. Zonder degenen die zich aan hen ergeren, bestaat er geen overlast of gevoel van onveiligheid. Met betrekking tot het oplossen van dit probleem adviseren wij om voor een pedagogische oplossing te kiezen. Er is een dialoog nodig tussen jongeren en degenen die de hinder of overlast ervaren. Van jongerenwerkers mag verwacht worden dat zij zich op dit punt verantwoordelijk tonen en dit proces faciliteren.

Wij Eindhoven is gericht op de versterking van de sociale omgeving en netwerken van gezinnen: de pedagogische civil society. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat kinderen zich beter ontwikkelen als ze opgenomen zijn in sociale netwerken die groter zijn dan het gezin alleen. Als er bijvoorbeeld goede verbindingen zijn tussen ouders in de buurt en tussen ouders en school, dan presteren kinderen beter en hebben ze meer kans op maatschappelijk succes. De kansen op kindermishandeling en jeugdcriminaliteit dalen als de sociale effectiviteit in een buurt hoog is.¹² Jongerenwerkers kunnen als buurtpedagogen helpen om die civil society vorm te geven. Om bovengenoemde argumenten is het van belang dat er in elke wijk een aantal uren voor het jongerenwerk is, dat in verhouding staat tot het aantal jongeren dat een steuntje in de rug kan gebruiken en waarmee jongerenwerkers een bijdrage kunnen leveren aan het tot stand brengen van de civil society.

Doelgroep beleid.

Evalueer de aanpak van de sterk overlastgevendende en criminele jongeren. Wij stellen op basis van de gesprekken vast dat de huidige specialistische aanpak niet sluitend is, of kan zijn, met als gevolg dat problemen verhuizen naar een andere locatie. Er zijn in Nederland beproefde

---

⁹ Zie ook: <http://www.burgerschapindebasisschool.nl/>

¹⁰ Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding.* Amsterdam: SWP.

¹¹ Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding.* Amsterdam: SWP.

¹² Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding.* Amsterdam: SWP.

aanpakken die uitgaan van talentontwikkeling, zoals bijvoorbeeld Catch en Sport-it van Clickfi (www.clickfi.nl).¹³

4. **Outcome sturing**

Maak gebruik van kwalitatieve evaluatiemethoden om de kwaliteit van het jongerenwerk te bepalen. Wij hebben ervaren dat de vragen zoals - wat vindt u/jij van het jongerenwerk, of wat zal er volgens u/jou gebeuren als het jongerenwerk ophoudt te bestaan, hoe verloopt de samenwerking met andere jeugdpartners - veel bruikbare informatie voor kwaliteitsverbetering oplevert. Bij een door ons voorgestelde horizontale verantwoording past ook meer het evaluatieve gesprek. Onze aanbeveling is in de lijn van de Rekenkamer die in 2009 meer aandacht vroeg voor kwalitatief onderzoek: het vertellen en zodoende zicht krijgen op de impact van interventies.¹⁴

5. **Professionaliteit**

Vraag van de Lumensgroep een inspanningsverplichting op het gebied van methodisch handelen en professionaliseren en faciliteer deze processen. Methodisch handelen maakt de interventies van de jongerenwerkers transparanter en op doelniveau te evalueren. Er is voor de jongerenwerkers het nodige veranderd, bijvoorbeeld door de komst van de nieuwe werkwijze in de welzijnssector Welzijn Nieuwe Stijl. Deze werkwijze vergt een andere rol en professionele instelling van jongerenwerkers. Vraaggericht werken, de vraag samen met de jongeren vertalen in activiteiten en daar de jongeren coachend (en methodisch) bij begeleiden (eigen kracht versterken), staat haaks op aanbod- en activiteitengericht werken. Bijscholing op dit punt zou volgens ons meer collectief aangepakt dienen te worden. Daarbij dienen ook nieuwe aanbieders betrokken te zijn, alsmede aanbieders die in de randen om het jongerenwerk heen activiteiten aanbieden.

6. **Buitenruimte.**

Ga in samenspraak met de jongeren per wijk na of er voldoende mogelijkheden zijn om buiten te zijn en of de bestaande faciliteiten aansluiten bij hun wensen. Maak jongeren medeverantwoordelijk voor de uitvoering (co-creatie) en voor het onderhoud (al dan niet betaald). Er is in de directe omgeving van het jongeren centrum in het park een skatebaantje, maar daarvan zeggen de jongeren: “Zit je net op een binnenplaats van een gevangenis”. De skatebaan is omringd door woningen die erop uitkijken. Jongeren willen een eigen plek om te ‘staken en te föhnen’ zonder dat de hele buurt mee kan kijken.

---

¹³ Rigter, J.E.E. & Krooneman, P.J. (2008). *Evaluatie bijzondere trajecten risicjongeren 2006-2007*. Amsterdam: Regio Beleidsontwikkeling.

Meer informatie over talentontwikkeling: Hoorik, I. van (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij risicjongeren. Een literatuurstudie*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

¹⁴ Rekenkamercommissie gemeente Eindhoven (2009). *Twee werelden. Effectiviteit welzijnsbeleid Eindhoven*. Gemeente Eindhoven: Rekenkamercommissie.

Bijlage 1

1.1 Doel en ordening documentstudie.

Doel van de documentstudie was:

- a. Kennisnemen van de bestuurlijke en demografische gegevens van de gemeente Eindhoven.
- b. Het jongerenbeleid en onderzoek op dit terrein afzetten tegen een landelijke context van jeugdbeleid.
- c. Aan de hand van de gesprekken toetsen in hoeverre beleid ook praktijk is en in hoeverre de praktijk overeenkomt (of verschilt) met landelijke trends en ontwikkelingen.

De opbrengst van de documentstudie is in de volgende hoofdstukken geordend:

- Bestuurlijke en demografische gegevens van de gemeente Eindhoven
- Jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven
- Jongerenwerk in Nederland: trends en ontwikkelingen
- Jongerenwerk in Eindhoven
- Onderzoek naar jongeren en het jongerenwerk in Eindhoven

1.2 Bestuurlijke en demografische gegevens van de gemeente Eindhoven

1.2.1 *Het bestuur van de gemeente Eindhoven*

Het bestuur van de gemeente Eindhoven bestaat uit burgemeester en zes wethouders.

V.l.n.r. achter: Paulien Pistor (gemeentesecretaris), Joost Helms (wethouder) Staf Depla, (wethouder), Rob van Gijzel (burgemeester)

V.l.n.r. voor: wethouders: Lenie Scholten, Mary Fiers, Mary-Ann Schreurs en Monique List

College werkprogramma *Samenwerken aan morgen*

Werken aan een toekomstbestendige stad waarin:

- 1) basisbehoeften zijn verzekerd (sociaal);
- 2) economie de motor is;
- 3) innovatie het nieuwe denken is (duurzaam);
- 4) voorzieningen ook op lange termijn gefinancierd kunnen worden (betaalbaar)¹⁵.

Een toekomstbestendige stad is een ook ongedeelde stad met economische kracht van Eindhoven Brainport als aanjager daarvan. Ongedeelde stad betekent dat polarisatie wordt tegengegaan en wordt voorkomen dat er grote sociaal economische en sociaal-culturele verschillen bestaan.

---

¹⁵ De Eindhovense stadsmonitor 2011. Signalen voor beleid.

Wethouder van Jeugd, Welzijn en Zorg

Lenie Scholten is de verantwoordelijke wethouder jeugd. Andere onderdelen van haar portefeuille zijn: welzijn / WMO, armoedebeleid, gezondheidszorg, jeugdbeleid, basisonderwijs / voorschoolse educatie / SPIL / voortgezet onderwijs, diversiteitsbeleid / inburgering en dierenaangelegenheden.

De gemeenteraad

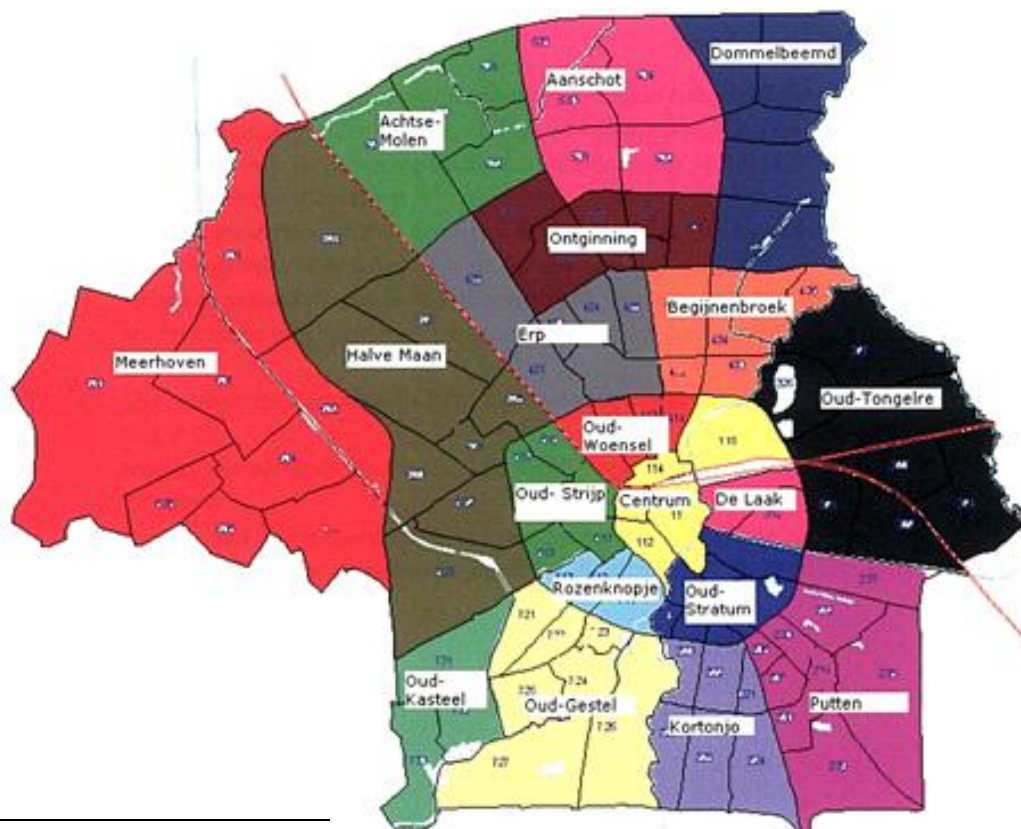
De gemeenteraad telt 45 leden. De coalitie wordt gevormd door PvdA, VVD, D66 en GroenLinks. De oppositie bestaat uit de partijen CDA, SP, Ouderen Appèl, Lijst Pim Fortuyn, 'Leefbaar Eindhoven', Trots op Nederland, Fractie Petra Sodenkamp en Fractie Mulder.

1.2.2 Demografische gegevens van de gemeente Eindhoven

Momenteel wonen er iets meer dan 216.000 mensen in Eindhoven.¹⁶ De bevolking van Eindhoven stijgt de komende jaren tot 226.000 inwoners in 2021. Bureau BiO heeft een nieuwe bevolkingsprognose gemaakt. Deze bevolkingsprognose 2010 vervangt de bevolkingsprognose 2008. De prognose loopt tot 2021. Kenmerkend voor deze gemeentelijke prognoses is dat uitgegaan wordt van de woningbouwplanning. En dat de prognose tot op buurtniveau gaat. De prognose van de provincie en die van het CBS zijn voor de hele stad en hebben als belangrijkste uitgangspunt de demografische ontwikkelingen. Met de gemeentelijke woningbouwplanning wordt geen of minder rekening gehouden.

Bevolkingsconcentratie in buurten

De gemeente Eindhoven kent 108 buurten met 0 tot 5293 inwoners. Onderstaand overzicht biedt een overzicht van de (ligging van de) wijken.

¹⁶ Kerncijfers 2011 bevolking Eindhoven. Pdf.

Krachtwijken

De gemeente Eindhoven kent drie zogenoemde Krachtwijken

Krachtwijk	Inwoneraantal
Bennekel(aangevuld met Blaarthem en Rapelenburg)	Oost: 3319- West/Gagelbosch 2894
Doornakkers	West: 3574- Oost: 2921
Woensel-West	4143

Etnische samenstelling van de gemeente Eindhoven

Eindhoven heeft 160 etniciteiten binnen de gemeentegrens.

Inwoners tot 23 jaar naar etniciteit 1 jan. 2011¹⁷

Land van herkomst	Aantal personen
Nederland	35496
Westerse landen	2645
Midden Europa en Oost Europa	948
Overig Europa	874
Noord Amerika	451
Indonesië/Japan	715
Turkije	3614
Marokko	2346
Suriname	1091
Nederlandse Antillen	897
Overig niet-westers	5074
Totaal	54382

Leeftijdsopbouw bevolking Eindhoven

Totale leeftijdsopbouw	Eindhoven
0 t/m 3 jaar	9580
4 t/m 11 jaar	17384
12 t/m 18 jaar	14952
19 t/m 22 jaar	12466
Totaal 0 -23 jaar	54382¹⁸
< 24 jaar	25%
tussen 24-54 jaar	Bijna 50%
55 plusser	Ruim 25%
niet-westerseleeftijdsopbouw	
< 12 jaar	20%
tussen 12-29 jaar	33%
tussen 30 en 54 jaar	33%
55 plusser	9%

¹⁷ Programma Jeugd *Jeugd en Gezin 2011*. Gemeente Eindhoven.

¹⁸ Programma *Jeugd en Gezin 2011*. Gemeente Eindhoven.

Uit het overzicht blijkt dat niet-westerse Eindhovenaren gemiddeld jonger zijn dan de overige inwoners.

Omvang doelgroep jongeren

De leeftijd voor jongeren wordt in de regel afgebakend tussen de 12 en 23 jaar.¹⁹ In 2011 waren er volgens de kerncijfers van de gemeente Eindhoven 14952 jongeren in de leeftijd 12-18 jaar en 12466 in de leeftijdscategorie 19-23 jaar. Totaal 27.418 jeugdigen. Dat is ongeveer een kwart van het inwoneraantal in Eindhoven.

Prognose leeftijdsopbouw

In de periode 2010-2021 neemt de Eindhovense bevolking toe met 6procent. Het groeipercentage verschilt echter behoorlijk per leeftijdsgroep.

Een grotere groei zal plaatsvinden bij de 55+-ers. In 2021 is het aantal 55+-ers met 13 procent toegenomen. De toename is het grootst in de leeftijdsgroep 65 t/m 74 jaar, nl. 20procent.

De jongere leeftijdsgroepen zullen ook nog toenemen, met nog geen 6 procent. In de leeftijdsgroep 0 t/m 23 jaar is er een toename van 2 procent.

De leeftijdsgroep 24 t/m 54 jaar zal met 3 procent toenemen.

Al met al wordt de Eindhovense bevolking dus wat ouder.

Werk en inkomen

Het gemiddeld persoonlijk inkomen (GPI), het gemiddelde inkomen van het totaal aantal inwoners in Eindhoven bedraagt € 21.200,- per jaar. Het totale GPI in Eindhoven is bijna gelijk aan dat in Nederland.²⁰

In 2010 bedroeg het aantal werklozen 9195 en in 2011 8780.

Voor jeugdige niet Werkende Werkzoekenden ziet het plaatje er in 2010 als volgt uit.²¹

Kerncijfers Werkzoekenden 2010 december²²

Leeftijd	NWW (Niet Werkende Werkzoekenden)					
	Totaal	Basisonderwijs	Vmbo	Havo/VWO	Mbo	Hbo/Bachelor
16	2	1	1			
17	18	13	3	1	1	
Totaal	20	14	4	1	1	
16/17						
18	58	24	21	1	12	
19	85	29	42	1	13	
20	89	22	42	3	22	
21	106	25	47	4	27	3
22	122	25	52	7	35	3
Totaal	460	125	204	16	109	6
18/22						

¹⁹ Dam, C. van en Zwikker, N. (2008). (Competentieprofiel) *Jongerenwerker*. Utrecht: Movisie.

²⁰ Het persoonlijk inkomen omvat inkomen uit arbeid en uit eigen onderneming en uitkering uit inkomensverzekeringen (bijv. AOW) en uit sociale voorzieningen (bijv. bijstandsuitkering). Buiten beschouwing blijven inkomen uit vermogen, kinderbijslag en ontvangen gebonden overdrachten zoals huursubsidie. Bron: Factsheet Persoonlijk inkomen 2008.

²¹ Inmiddels kan de jeugdwerkloosheid door de invloed van de economische crisis toegenomen zijn.

²² Programma Jeugd, *Jeugd en gezin(2011)*. Eindhoven.

Het merendeel van de werkzoekende werklozen heeft geen startkwalificatie. Drie van de vier voortijdige schoolverlaters zijn Mbo-ers.

Vrijwillige inzet

Cruciaal voor het welslagen van de Wmo is de relatie tussen burgers onderling.²³ Een goed functionerende civil society, waarin inwoners elkaar informele zorg bieden, betekent waarschijnlijk dat het beroep op individuele voorzieningen beperkt zal zijn. Het aandeel vrijwilligers in Eindhoven is de laatste jaren toegenomen van 30 procent in 2006 naar 40 procent in 2010.²⁴ Mannen en vrouwen doen in gelijke mate vrijwilligerswerk. Vanaf 35-75 jaar ligt het aandeel burgers dat vrijwilligerswerk doet, zo rond de 40 procent. Daarvoor en erna komt er minder aan toe. 37 procent van de jongeren tussen de 15 en 23 jaar doet aan vrijwilligerswerk. Lager opgeleiden doen minder aan vrijwilligerswerk dan middelbaar en hoger opgeleiden en mensen met een naar verhouding laag of hoog gezinsinkomen doen vaker vrijwilligerswerk dan mensen met een gemiddeld inkomen.

1.3 Samenvatting bestuurlijke en demografische gegeven van de gemeente Eindhoven

Eindhoven is de vijfde stad in Nederland naar inwoneraantal. Het college heeft een ambitieus werkprogramma: *Samenwerken aan morgen*. Hierbij gaat economische ambitie samen met de zorg voor het voorkomen van grote sociaal economische verschillen. Eindhoven heeft een relatief welvarende en hoog opgeleide bevolking. In 2011 was een kwart van de Eindhovenaren jonger dan 24 jaar (27.418). De bevolking groeit in dit decennium zo'n 6 procent, maar er is sprake van vergrijzing. Van de jongeren draagt 37 procent van de jongeren vrijwillig een steentje bij aan de samenleving, al moet daarbij een kanttekening geplaatst worden. Lager opgeleide jongeren doen dat minder.

1.4 Jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven

1.4.1 Doelstelling programma Jeugd en Vrije Tijd van 2011-2014

Het jongerenwerk maakt onderdeel uit van het programma *Jeugd en Vrije tijd*. Voor dit programma is een brede doelstelling geformuleerd:

Door het stimuleren van een zinvolle vrijetijdsbesteding ontwikkelen jeugdigen in Eindhoven zich zo breed mogelijk, nemen zij zelfstandig deel aan de maatschappij, kunnen verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen leven en dat van anderen. De participatie van ouders en omgeving wordt daarbij zoveel mogelijk gestimuleerd. Het programma richt zich vooral op een preventieve en groepsgerichte aanpak.

Afgeleide doelen:

- De beschikbaarheid van een vraaggestuurd aanbod van collectieve activiteiten in de vrije tijd voor hen die dat nodig hebben.
- Voldoende specifieke binnen- en buitenruimte voor het faciliteren van activiteiten.
- Bevorderen van participatie, empowerment en talentontwikkeling.

---

²³ http://www.beleidsplanwmo.nl/thema/betekenis/civil_society

²⁴ Gemeente Eindhoven, Beleidsinformatie en onderzoek. *Factsheet vrijwilligerswerk 2010*.

- Preventie van normoverschrijdend gedrag en gezondheidsrisico's.
- Voorkomen en vroegtijdig signaleren en doorverwijzen van probleemgedrag.

Doelstelling voor het jongerenwerk

*Talentontwikkeling door middel van een toegankelijk, collectief vrijetijdsaanbod in de wijk, stimuleren van participatie van jongeren tot vrijwillig kader, vroegtijdig signaleren en doorverwijzen van problemen en de aanpak van overlast gevend gedrag van jongeren(groepen) in de openbare ruimte.*²⁵

1.4.2 Beoogd bereik jongerenwerk in 2011

De omvang van de beoogde doelgroep bedraagt 20 procent van de 12-23 jarigen met daarbij extra aandacht voor jongeren in kwetsbare posities. Numeriek gaat het om 5500 unieke jongeren. De totale inzet jongerenwerk bedraagt wekelijks 546 uur. Deze inzet wordt verdeeld over de stadsdelen en wijken.

1.4.3 Werkwijze jongerenwerk

- Een vraaggericht activiteitenprogramma in het jongeren centrum dan wel in de openbare ruimte (bv. sport), waarin ruimte voor ontmoeting (inloop, talentontwikkeling en participatie).
- Kennen en gekend worden: middels de methodiek van ambulant werken contact houden met jeugd(groepen) in de openbare ruimte en zo mogelijk betrekken bij activiteiten.
- Samenwerken met partners in de aanpak van overlast.
- Signaleren en doorgeleiden van jongeren naar hulpverlening en contact onderhouden, stimuleren gedurende het traject.

1.4.4 Partners

Als kernpartners voor het jongerenwerk worden aangemerkt: de wijkcoördinator, combinatiefunctionaris en buurtorganisaties. Er dient te worden samengewerkt op het gebied van afstemming programmering. In de aanpak van groepen wordt samengewerkt met politie, gemeente (VH, CJG, Jeugd). Met het maatschappelijke werk (SMW en JMW) wordt samengewerkt bij doorverwijzing van individuele jongeren en trajecten in het kader van voortijdig schoolverlaten (VSV). Jongerenwerkers worden eveneens geacht deel te nemen aan het overleg Jeugdgroepen in Beeld en zo nodig in buurtnetwerken en casusoverleg.

1.4.5 Middelen jongerenwerk

Aan het jeugd en jongerenwerk, collegeproduct 3.1.7, besteedt de gemeente 4,9 miljoen euro. Aan preventie jeugdcriminaliteit, collegeproduct 3.1.5, besteedt zij nog eens 3,7 ton.

1.4.6 Eigentijds verantwoord

De gemeente Eindhoven heeft als verantwoordingsbeleid dat doelstellingen op stedelijk niveau behaald worden. Centraal staat de vraag of de gezamenlijke prestaties de gehoopte effecten realiseren: "Doen we de goede dingen".²⁶

²⁵ Programma Jeugd, *Jeugd en Vrije Tijd* (2011). Gemeente Eindhoven.

²⁶ Steyaert, J. & Biggelaar, T. (2008). *Eigentijds verantwoord in de sociale sector: van zakelijker naar beter*. Fontys Hogescholen.

Beleidsgestuurde Contract Financiering (BCF) is in Eindhoven in 2000/2001 geïntroduceerd. Aanleiding vormde de wens om synergie tussen welzijnsinstellingen te bewerkstelligen. Na een fusie van elf welzijnsinstellingen naar één overkoepelende organisatie (Loket W, later in 2006 de Lumensgroep), leefde de wens om in het functioneren van de organisatie inzicht te houden en sturing te geven.

Beleidsgestuurde Contract Financiering (BCF) is ingezet om te waarborgen dat er stabiele basisvoorzieningen van constante kwaliteit en voldoende flexibiliteit ontstaan om nieuwe producten te leveren. Bij een subsidieaanvraag door de instelling wordt taakstelling gekoppeld aan subsidie waarbij de subsidieaanvrager kan inspelen op de ambities van de gemeente.²⁷

1.4.6.1 Van toegewijde uitvoering naar gewenste effecten

In publieke sector bestaan diverse redenen waarom output zich minder streng tot outcome verhoudt: lange beleidsketen en andere externe factoren die van invloed kunnen zijn. Een bepaalde outcome kan het resultaat zijn van outputs van verschillende organisaties. Het bureau Bestuursinformatie en Onderzoek (BiO) adviseert in 2008 onder meer om het aantal prestatie-indicatoren te beperken. Eveneens introduceert BiO in 2008 het begrip plausibele causaliteit en bepleitte de herwaardering van het vertellen. Het is volgens BiO een utopie om te verwachten dat je in deze sector outcome alleen via indicatoren in beeld kan brengen.²⁸ Ook de Rekenkamer (2009) wijst op de toegevoegde waarde van meer kwalitatief onderzoek (vertellen). Belangrijk in de kwalitatieve verantwoording is de centrale vraag van ‘impact’ door in gesprek te gaan met professionals en cliënten ontstaat inzicht in de vraag: “Hoe wordt de burger er beter van?”²⁹

1.4.7 Uitvoering jongerenwerk

De grootste uitvoerder van het jongerenwerk is de Lumensgroep. De Lumensgroep sluit haar dienstverlening aan op landelijke en lokale ontwikkelingen in regelgeving, zoals Welzijn Nieuwe Stijl en Wij Eindhoven.³⁰ De organisatie heeft onder meer als uitgangspunt om alle leefgebieden: wonen, financiën, gezondheid, gezin, sociale omgeving, werk en onderwijs te betrekken bij hun aanbod om tot maatwerk te komen dat afgestemd is op de verschillende levensfase van de doelgroep (opgroeien & ontwikkelen, leren & presteren, presteren & continueren) Een ander uitgangspunt is dat medewerkers ‘coach van het normale leven zijn’.

De gemeente Eindhoven heeft een meerjarige intentieovereenkomst met Lumensgroep. Steeds meer professionals binnen deze organisatie zijn doordrongen van het besef dat accountability een vereiste is en registratieplicht noodzakelijk is. Op dit punt is het competentieprofiel duidelijk veranderd. De Lumensgroep is afgezien van de substantiële gemeentelijke financiering actief op zoek naar financiering van dienstverlening door andere partijen. Lumens berekent voor diensten ‘productprijzen’, waarin salarislasten en exploitatielasten van huisvesting zijn inbegrepen. Tevens werkt de organisatie aan het versterken van het acquisitievermogen.

---

²⁷ Uit de gesprekken is gebleken dat de BCF systematiek is losgelaten. In het gesprek met de bestuurder, raadsleden en het hoofd van de afdeling jeugd kwam naar voren dat men in de wijk Kruidenbuurt men niet meer hoeft te verantwoorden. Maandelijks gaan de jongerenwerkers om tafel met de wijkcoördinator, bewoners en de combinatiefunctionaris. Parameter is de tevredenheid van de bewoners.

²⁸ Idem.

²⁹ Rekenkamercommissie gemeente Eindhoven (2009). *Twee werelden. Effectiviteit welzijnsbeleid Eindhoven*. Gemeente Eindhoven: Rekenkamercommissie.

³⁰ Bron: Powerpoint presentatie (2012) *Van vangnet naar springplank. Iedereen perspectief op zelfstandigheid*. Lumensgroep.

Sinds 2012 zijn er twee nieuwe uitvoerende organisaties voor het jongerenwerk: Buro Cement en het T+huis.

Buro Cement is vanaf 1 januari 2012 werkzaam in de wijken Eckart en Vaartbroek. Buro Cement is een zelfstandig advies- en uitvoeringsbureau uit Boxtel op het gebied van het sociale domein. De opdracht van de gemeente en bewoners aan Buro Cement luidt: *voer het welzijnswerk op zodanige wijze uit dat de burger weer eigenaar (de kanteling/omwenteling) wordt van de wijk (inclusief de activiteiten en voorzieningen), het welzijnswerk weer zichtbaar en aanspreekbaar is, de bewoners zich gesteund voelen en de werkers aan de benodigde competenties voldoen passend bij de wijk en de aanpak die nu nodig is. Richt hierbij uw focus vooral op de zorg voor jong en oud en de hierbij behorende voorzieningen en geef bewonersbetrokkenheid (eigenaarschap) vorm.*

Met een klein team werkt Buro Cement aan de uitdaging om de gehele wijk zodanig mee te laten doen, zodat zij ook een inbreng hebben in het proces van wijkvernieuwing en zelf kunnen bouwen aan de toekomst van de vernieuwde wijk. Het proces geven de medewerkers van Buro Cement als volgt invulling: outreachend/present in de wijk; vraaggericht/ gericht op eigenaarschap, resultaatgericht en integraal.

T+huis organiseert activiteiten in de wijken Meerhoven en Kruidenwijk. T+huis werkt vanuit de methodiek social en service design. Daarbij staat de daadwerkelijke behoefte van de klant centraal. Het T+huis biedt allerlei buitenschoolse activiteiten aan voor kinderen en jongeren tot 14 jaar en is actief in en voor hun leefomgeving, de wijk. Activiteiten hebben hun oorsprong in het design denken, gericht op sociale innovatie. Kernpunten zijn: zelfkennis, respect, vertrouwen, sociale vaardigheden, motorische vaardigheden en talent. Medewerkers zijn studenten, afkomstig uit vele disciplines, waaronder de designwereld.

1.4.8 Samenvatting Jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven

Het jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven is gericht op: sociale participatie via talentontwikkeling. Met het jongerenwerk wil de gemeente 20 procent van de jongeren bereiken (5500). Daarvoor is 4,9 miljoen euro beschikbaar. Voor de uitvoering zijn er drie aanbieders: Lumensgroep, Buro Cement en T+huis. Het jongerenwerk wordt deels ambulante deels accommodatiegebonden, vraaggericht en in nauwe samenwerking met wijkpartners wordt ingevuld. Van het jongerenwerk wordt ook een inspanning verwacht op het gebied van signaleren en doorgeleiden. Tot 2012 werd er sprake van beleidsgestuurde Contractfinanciering. Inmiddels geldt als parameter de tevredenheid van de bewoners en worden er maandelijkse gesprekken met stakeholders gevoerd. De rekenkamer adviseerde in 2009 om bij de monitoring van het jongerenwerk gebruik te maken van kwalitatief onderzoek, met impact als indicator: hoe wordt de burger [=ook de jongere] er beter van.

1.5 Jongerenwerk in Nederland

1.5.1 Trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op het jongerenwerk

*Megatrends*³¹:

Socialisering als reactie op individualisering.

Dematerialisering: aan niet materiële zaken wordt meer waarde gehecht.

Humanisering: meer klemtoon op cultuur en ethiek.

---

³¹ Hogervorst, C. (2009). *Jongeren en vrijetijdsbesteding en gebruik van voorzieningen. BiO rapport 1127*. Eindhoven: Gemeente Eindhoven, afd. Ctrl. BiO. Rapport 1127.

Globalisering: als gevolg van moderne transport- en communicatiemiddelen.
Deglobalisering/antiglobalisering.

Consumententrends

Behoeften aan collectieve verbanden en echte vriendschappen.
Consument wil verrast worden: beleving is belangrijk.
Toename van maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren.
Verhoogde interesse in andere culturen als gevolg van globalisering.
Verlangen naar wat herkenbaar en vertrouwd is.

Markttrends

Delen van ervaringen met vrienden via social media is steeds belangrijker.
Hyves is een veel gebruikt virtueel platform.
Nintendo Wii is populair vanwege het samen gamen.
Jongeren gaan minder uit, zijn selectiever en gaan voor persoonlijke aandacht.
Vrijwilligerswerk onder jongeren populairder: moet wel flexibel zijn.
Jongeren maken verre reizen en gaan in het buitenland stage lopen.

Pedagogische trends³²

For ever Young syndroom van ouders: kind zijn wordt gekoesterd.
Er is sprake van een taboe op opvoeden daardoor wordt de huidige generatie jongeren ook wel de grenzeloze generatie genoemd.
Er loopt een rode draad door de trends die erop wijst dat dat het individualisme op z'n retour is.
Echte vriendschappen door middel van persoonlijk contact hebben de voorkeur boven virtuele vriendschappen. Echter, het sluiten van vriendschappen en het bouwen van sociale netwerken vergen sociale competenties en kunnen omgaan met diversiteit. Niet iedere jongere krijgt die competenties vanuit de opvoeding mee, omdat er een taboe op opvoeden lijkt te zijn.
Er zijn ook gegevens voor handen over de capaciteit, de professionals, het doel en de doelgroep van het jeugd- en jongerenwerk in alle Nederlandse gemeenten in 2009. ³³ Centrale vraag uit het onderzoek van Noorda was: Wat is de capaciteit, het doel en de doelgroep van het huidige jeugd- en jongerenwerk? In totaal hebben 604 vertegenwoordigers van gemeenten en aanbieders van jeugd- en jongerenwerk hebben een enquête ingevuld met vragen over:

- beschikbare formatie en aantal werkzame professionals;
- de opleiding en werkervaring van de professionals;
- doelstelling van het jeugd- en jongerenwerk;
- accommodaties, openingstijden en bereikbaarheid;
- de doelgroep van het jeugd- en jongerenwerk;
- de randvoorwaarden als budget, samenwerkingspartners en personeelsbeleid;
- de belangrijkste knelpunten en kwaliteiten.

Vervolgens zijn factoren als de verhouding fulltime formatie tot doelgroep, bereikcijfers en de risicograad van de doelgroep berekend.

---

³² Hoorik, I. van (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij risicjongeren?* Een literatuurstudie. Utrecht: NJi.

³³ Noorda e.a. (2009) *De staat van professional jeugd- en jongerenwerk in Nederland anno 2009*. Utrecht : MOgroep.

De belangrijkste conclusies van dit onderzoek zijn:

- Er zijn in Nederland zeker 346 aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk.
- De formatie jongerenwerk in Nederland is vanaf 2000 gegroeid met bijna 50 procent tot ruim 2.000 fte. De formatie jeugdwerk is toegenomen tot 600 fte.
- Professionals in jeugd- en jongerenwerk zijn voor 55 procent geschoold in het HBO en voor 45 procent in het MBO. Er gebeurt relatief weinig aan bijscholing.
- Van de aanbieders voor jeugd- en jongerenwerk is 42 procent ontevreden over de kwaliteit van de accommodaties.
- Qua doelstelling leggen de gemeenten meer de nadruk op overlastbestrijding en de jongerenwerkenaanbieders meer op talentontwikkeling.
- De openingstijden van voorzieningen voor jeugd- en jongerenwerk zijn vooral in het weekend, maar in mindere mate ook doordeweeks, beperkt door het gebrek aan formatie.
- De doelgroep bestaat grotendeels uit laaggeschoolde jongeren. Driekwart van het jongerenwerk werkt met een doelgroep die valt onder de classificatie “risicojongeren”.
- Gemiddeld bereikt 1 fulltime jongerenwerker nu 78 jongeren, en 1 jeugdwerker 115 kinderen.
- Uitgaande van de potentiële doelgroep zou het huidige jongerenwerk minimaal uitgebreid moeten worden met bijna 1.000 fulltimers.
- De belangrijkste knelpunten in het jongerenwerk zijn de onduidelijke verwachtingen van de opdrachtgever, de minimale continuïteit en de moeizame werkverhouding met de politie.
- De kracht van het jongerenwerk is contactlegging met moeilijke groepen van jongeren, flexibiliteit en samenwerkingsbereid.

1.5.2 Typering van het jongerenwerk in Nederland

Het professionele jongerenwerk richt zich op de leeftijdsgroep van rond de 10 tot 20 à 23 jaar. Soms wordt de ondergrens bij 14 of 16 jaar gelegd, bijvoorbeeld om een duidelijk onderscheid te maken tussen tieners en jongeren.³⁴ Het tienerwerk richt zich op de doelgroep van circa 10- tot 15-jarigen. Volgens het competentieprofiel *Jongerenwerk* (Van Dam en Zwikker 2008) verschillen tiener- en jongerenwerk in essentie niet veel van elkaar. Beide zijn gericht op het stimuleren van de ontwikkeling. De werksoorten liggen in elkaars verlengde, maar hebben vanwege de leeftijd van de doelgroep wel een ander accent. Zo hebben tieners in het algemeen meer behoefte aan een beschermde, veilige en gestructureerde omgeving dan jongeren boven de 14 jaar.

Het opleidingsniveau van de beroepskrachten in het tiener- en jongerenwerk verschilt. De basisopleiding ligt op mbo-niveau - niveau 3 en 4 - met de richtingen Sociaal-Cultureel Werk, Culturele en Maatschappelijke Vorming of Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Management- en coördinatiefuncties worden veelal vervuld door medewerkers met een opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming of Sociaal Pedagogische Hulpverlening op hbo- niveau.

1.5.3 Maatschappelijke opdracht en kerntaak van het jongerenwerk

Het inzicht over wat goede volwassenen zijn en wat nodig is om op een goede manier volwassen te worden, ontwikkelt zich in de tijd.³⁵ Het is onderwerp van de pedagogiek. In het honderdveertigjarige bestaan van het jeugdwelzijnswerk maakt de pedagogische opdracht een slingerbeweging tussen het aanpassen aan de samenleving aan de ene kant en het centraal stellen van de leefwereld van de jeugd aan de andere kant. Het hedendaagse pleidooi voor participatie combineert die twee benaderingen.

---

³⁴ Dam, C. van, en N. Zwikker (2008). *Jongerenwerker: beroepenstructuur Zorg en Welzijn*. Utrecht: Movisie.

³⁵ Metz, J. (2011). *Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief*. Amsterdam: SWP.

Onderzoek naar het ontstaan en voortbestaan van het jeugdwerkzorgwerk leert dat de legitimatie van het jeugdwerkzorgwerk is dat het kinderen en jongeren begeleidt bij het opgroeien en volwassen worden in de samenleving vanuit de behoefte van de jeugdigen en/of van de samenleving.

1.5.4 De pedagogische ambitie en kwaliteit van het jongerenwerk

Jongerenwerk is een specifiek werkveld binnen het jeugdwerkzorgwerk. Voor de beschrijving van de pedagogische taak van het jongerenwerk is de werkveldbeschrijving gebruikt.³⁶

Jongerenwerkers delen de taak van alle opvoeders: de jeugd bijstaan in hun ontwikkeling, om zo goed mogelijk in de samenleving te functioneren. Ze stimuleren bij jongeren de interesse om dingen (mee) te doen en daarvoor het nodige te leren en te oefenen; ze geven hun de gelegenheid om dat eerst met ondersteuning en gaandeweg op eigen kracht te doen. Zij helpen jongeren om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen, en uit te vinden hoe zij die willen en kunnen inzetten in allerlei samenlevingsverbanden: van gezin tot school en werk, van vrijetijdsbesteding tot sociale relaties, en waar ze zich verder ook maar voor willen inzetten. Daarbij maken zij hen tegelijkertijd bewust van de betekenis van allerlei normen en waarden in de samenleving.

De speciale pedagogische kwaliteit van jeugdwerkzorgwerkers, te midden van andere opvoeders, is te typeren in de volgende aspecten:

- ze stimuleren, in sociale en pedagogische interacties, verbindingen tussen jeugd, jongeren onderling en met andere burgers;
- daarmee kunnen ze burgerschapsvorming en talentontwikkeling bij alle jeugd bevorderen, terwijl ze ook lokale netwerken voor kansarme jeugd en specifieke doelgroepen bieden;
- ze geven extra steun aan kansarme jeugd en specifieke doelgroepen: jongeren die in andere pedagogische en sociale verbanden buiten de boot vallen of daar in bepaalde opzichten hun draai niet kunnen vinden.

Jongerenwerkers staan voor insluiting: alle jeugd kan en mag gebruik maken van het jongerenwerk, mits hun aanwezigheid geen belemmering vormt voor anderen. Voor de ontwikkeling van tieners en jongeren en het oefenen voor het burgerschap is het belangrijk dat kansrijke en kansarme jeugd met elkaar kan optrekken. Inclusief beleid betekent differentiatie qua begeleiding: zoveel als nodig is. Maar het jongerenwerk is er niet om de jeugd louter van de straat of ' bezig ' te houden. Dit komt in de praktijk wel veel voor, omdat gemeenten de opdracht kunnen geven om recreatie te bieden aan geïsoleerde of overbelaste jeugd. Het jeugdwerkzorgwerk staat echter voor meer. Het werk vormt een combinatie van recreatie en vorming. De pedagogische interacties van jongerenwerkers zijn erop gericht met deze kinderen of jongeren samen uit te vinden wat zij wél willen doen of leren, waaraan ze zouden willen meedoen; wat ze kunnen doen om dat te bereiken en wie ze daarin kan bijstaan. Dat kan uitmonden in een activiteit die ze bij een andere club gaan doen of die ze zelf organiseren; met meer of minder begeleiding van de jongerenwerker of waar mensen uit de omgeving in betrokken zijn als begeleider, deelnemer, begunstigde of nog anders. Het jongerenwerk vervult een vormende rol, door kansarme jeugd op ontwikkelingssporen te helpen. In hun pedagogische begeleiding houden jongerenwerkers ook rekening met problemen van het kind/ tiener of de jongere en helpen hen eventueel om verbroken verbindingen te herstellen. Zij signaleren en verwijzen door naar zorg- of hulpverleners, als gerichte behandeling van problemen nodig is en nog ontbreekt.

1.5.5 Knelpunten in het jongerenwerk

Knelpunten in het jongerenwerk kunnen ingedeeld worden in drie categorieën: ³⁷

---

³⁶ Van Oenen, S., e.a. (2011). *De waarde van het jeugdwerkzorgwerk*. Een werkveldbeschrijving. Utrecht: Nji.

1. *De opleiding.*

Er is in Nederland geen specifieke opleiding jeugd- en jongerenwerk. Lesmethoden sluiten niet meer aan bij wat nodig is. Er is gebrek aan methodes voor het werken met groepen en gebrek aan afstemming tussen instellingen en de opleidingen .

Recentelijk komt daar enige verandering in.³⁸ Specifiek voor het jongerenwerk zijn op hbo- en mbo-niveau hier en daar wel specifieke opleidingsonderdelen in uitvoering of in overweging. Een aantal voorbeelden hiervan:

Op mbo-niveau: een opleiding randgroepjongerenwerker bij ROC Zwolle; opleidingen assistent-jongerenwerker en jongerenwerker bij ROC van Amsterdam en Albedacollege Rotterdam. Op hbo-niveau: minoren jongerenwerk in diverse opleidingen 'Social Work' of bredere opleidingsdomeinen(minoren kunnen door studenten van verschillende opleidingen gevolgd worden); de CMV-opleiding van de Hogeschool Rotterdam heeft een duaal leertraject Jeugd en Jongerenwerk, en een Masteropleiding Stadspedagogiek. Het Landelijk Opleidingsoverleg CMV oriënteert zich op mogelijkheden voor een specialisatie jongerenwerk Een post-bacheloropleiding 'Jongerenwerker nieuwe stijl' wordt gegeven door de organisatie Jeugdenzo in samenwerking met Avans Hogeschool.

2. *De kwaliteit van het jeugd- en jongerenwerk.*

Te denken valt aan gebrek aan bij en nascholing, relatief slechte arbeidsvoorwaarden, te weinig coaching en begeleiding van jongerenwerkers, te weinig afstemming binnen de instelling en tussen werkers onderling, te weinig jeugdcentra en jeugdhonken, onvoldoende voorzieningen in de openbare ruimte voor 12+ jeugd en het werken in de vorm van projecten met inzet van niet structurele financiële middelen waardoor veelbelovende activiteiten een tijdelijk karakter hebben.

3. *De relatie tussen de gemeente en het jeugd- en jongerenwerk.*

Tussen de gemeente en de uitvoerende instellingen bestaan rolonduidelijkheden. Regelmatig doen gemeenten een beroep op het jongerenwerk als verlengarm van de politie. Voorts ontbreken goede afspraken tussen gemeenten en instelling m.b.t. gewenste activiteiten.

1.5.6 Samenvatting trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op het jongerenwerk

In onze samenleving lijkt het individualisme op z'n retour. Sociale netwerken zijn in de huidige maatschappij van groot belang. Om daartoe toegang te krijgen hebben (jonge) burgers sociale competenties nodig en het vermogen om te gaan met diversiteit. Daarom moeten jongeren in de gelegenheid zijn deze competenties te ontwikkelen. Het jongerenwerk kan daarbij aanvullend aan de opvoeding thuis en formele educatie op school een rol spelen. Maar hoeveel jongerenwerk is er nodig om een dergelijke rol naar behoren te kunnen vervullen? Volgens onderzoeker Jaap Noorda bereikt één fulltime werkende jongerenwerker gemiddeld 78 jongeren. Dit gegeven kan voor gemeenten een richtlijn zijn bij de beoordeling van de benodigde capaciteit voor het jongerenwerk. Het jongerenwerk wordt grotendeels gedaan door mbo niveau 3 en 4 opgeleide beroepskrachten. Onderzoek leert dat de legitimatie van het jeugdwerk is, dat het kinderen en jongeren begeleidt bij het opgroeien en volwassen worden in de samenleving, vanuit de behoefte van de jeugdigen en de samenleving.

---

³⁷ Bron: SGBO, (2003)Jeugd- en jongerenwerk in Nederland. In: *Evaluatie basisvoorziening jeugd en jongerenwerk (2006)*. BiO-rapport: 1045.

³⁸ Bron: dossier pedagogische kwaliteit van het jeugdwerk. <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/03/061.html>

1.6 Het jongerenwerk in de gemeente Eindhoven.

In hoofdstuk 3.5 is een schets gegeven van de belangrijkste trends en ontwikkelingen in het jongerenwerk in Nederland.

In dit hoofdstuk wordt -grotendeels aan de hand van de *Nota Jongerenwerk*- een schets geboden van de ambitie die de gemeente Eindhoven met het jongerenwerk heeft. De beleidsnota getuigt van een positieve visie op jeugd die overeenkomt met de werkveldbeschrijving (2011) die het Nederlands Jeugdinstituut gemaakt heeft met de kenniskring *Pedagogische kwaliteit van het jeugdwerk*.³⁹

1.6.1 Wat en voor wie is het Eindhovense jongerenwerk?

Definitie jongerenwerk door de gemeente Eindhoven

*Een pedagogische interventie (methodiek) om groepen jongeren, maar ook individuele jongeren in het leefgebied vrije tijd te bereiken en te binden aan de samenleving met het doel om hen optimaal gebruik te laten maken van hun mogelijkheden en talenten. Jongerenwerk wordt ingezet, voor hen die dit nodig hebben.*⁴⁰

Een nieuwe visie

Nota Jongerenwerk (2009) biedt een overkoepelende visie op het jongerenwerk.

Het jongerenwerk is een belangrijke schakel in de ononderbroken ontwikkeling van jongeren. Tijdig jongeren binden aan de samenleving voorkomt stagnatie van hun ontwikkeling.

Positionering jongerenwerk

Doel van het jongerenwerk in Eindhoven is: jongeren bijstaan in het ontwikkelingsproces naar participerende, economisch zorgzelfstandige burger.

De pedagogische infrastructuur is er voor alle jongeren. Focus van het jongerenwerk: jongeren in hun vrije tijd. In de praktijk maakt 20 procent gebruik van het jongerenwerk. Jongerenwerk bereikt met activiteiten jongeren die (dreigen) overlast te geven.

Jongerenwerkers vervullen in Eindhoven ook twee zorgfuncties: 1) preventieve zorgfunctie 2) curatieve zorgfunctie, door samen met partners te interveniëren bij overlast gevende groepen jongeren in wijk/ stad.

Afbakening doelgroep jongerenwerk

Jongerenwerk in Eindhoven richt zich op tieners en jongeren in de leeftijd van 12-27 jaar, met daarbij aandacht voor de 10-12-jarigen in de overdracht vanuit kinderwerk en afbouwend na 23 jaar. De jongere in zijn of haar omgeving staat centraal.

1.6.2 Hoe is het jongerenwerk ingericht en hoe werkt het?

Inrichting

Eindhoven kent stedelijk en wijkgericht jongerenwerk.⁴¹ Stedelijk wordt het werk uitgevoerd door het team van Dynamo (Lumensgroep). Het wijkgerichte jongerenwerk is ingebed in de buurt. Hier

---

³⁹ Oenen, S. van, Hoorik, I. van, Bakker, P.P. & Metz J. (2011). *De waarde van jeugdwerk. Een werkveldbeschrijving van het kinder-, tiener- en jongerenwerk*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

⁴⁰ Raadsvoorstel *Nota Jongerenwerk*. Raadsnummer 09.R3084.001. 21 april 2009.

⁴¹ Sector MM/Jeugd (2009). *Nota jongerenwerk*. Gemeente Eindhoven.

zijn er drie aanbieders te onderscheiden: De Lumensgroep: afgezien van de wijken Eckart en Vaartbroek, Buro Cement in de wijken Eckart en Vaartbroek) en het T+huis (locatie Weteringstraat. Vanuit dit centrale T+huis worden op andere locaties activiteiten neergezet namelijk in de wijken Meerhoven en Kruidenbuurt).

Uitgangspunten voor de verdeling van het jongerenwerk over de stad

- Signalen uit de stad.
- Analyse op stadsdeelniveau.
- Afweging verhouding tot totale aanbod aan voorzieningen voor jongeren.
- Relevante parameters: bevolkingsprognoses, gebiedsanalyse (SES score buurtthermometer en kerncijfers leefbaarheid enquête), typering jeugdgroepen, jeugdmonitor, signalen gebiedsgericht werken.

Werkwijze verdeling jongerenwerk over de stad

Jaarlijks worden er afspraken gemaakt met de aanbieders: Lumensgroep, Buro Cement en T+huis en vastgelegd. Bron hierbij is het Stadsdeelteam. Zij halen de vraag op uit de wijk en vertalen deze in activiteiten. De gebiedscoördinator van het stadsdeelteam formuleert de behoefte vanuit het stadsdeel (input: buurt- en sociale analyse). In samenspraak met betrokkenen worden prioriteiten benoemd en bepaald en op stedelijk niveau wordt de inzet per stadsdeel bepaald. De beschikbare inzet wordt door Welzijn Eindhoven omgezet in concrete werkplannen tot op buurtniveau.

Inzet vanaf 2009

Voor het regulier jongerenwerk is vanaf 2009 wekelijks 546,5 uur beschikbaar. Deze uren zijn verdeeld over de wijken: Gestel (94), Stratum (69), Strijp (61), Tongelre (68,5), Woensel-Noord (132), Woensel-Zuid (110), flexibel (12 uur). Deze indeling is inmiddels losgelaten.

Beoogde werkwijze

Het jongerenwerk opereert met name in het leefgebied vrije tijd en daarbij in de publieke ruimte - daar waar jongeren elkaar ontmoeten - en richt zich in de eerste plaats op groepen jongeren. Vanuit deze groepsbenadering wordt, indien nodig of gewenst, ingezoomd op individuele jongeren. Voor de leeftijdsgroep 12-15 jaar wordt vooral wijkgericht gewerkt. Vanaf 15 jaar zijn jongeren meer gericht op stedelijke activiteiten die hoofdzakelijk in Dynamo plaatsvinden.⁴²

Ontwikkelingsstimulering en sociale participatie geschiedt preventief, activerend en groepsgericht en omvat maatschappelijke activiteiten die de kansen op gewenste ontwikkeling vergroten.

Zelfredzaamheid, talentontwikkeling en sociale weerbaarheid worden gestimuleerd door uitvoering van recreatieve activiteiten op gebied van sport en cultuur, educatieve activiteiten, cursussen, hulp- en dienstverlening, voorlichting en belangenbehartiging. Sociale participatie gebeurt door het stimuleren van actief meedoen binnen eigen leefomgeving.

Het handelen van jongerenwerkers is sterk gericht op bevordering van zelfstandigheid, zelfredzaamheid, kunnen en willen nemen van verantwoordelijkheid en vergroten van maatschappelijke betrokkenheid. Het jongerenwerk oefent haar sociale taak uit door het versterken van sociale cohesie, binding aan de samenleving en stimulering van wederzijds begrip. Hierbij is de gedachte: door ontwikkeling te stimuleren neemt de sociale participatie toe.

Het jongerenwerk werkt langs de lijn van *vinden*, *activeren* en *doorgeleiden*. Dit betekent dat de betrokkenheid met de jongeren vanuit het jongerenwerk in zijn aard tijdelijk is, volgens het principe

---

⁴² Bron: Hogervorst, C. (2006). *Evaluatie basisvoorziening jeugd- en jongerenwerk. BiO rapport 1045*. Eindhoven: Gemeente Eindhoven, afd. Ctrl. BiO, pag.21.

zo kort als kan en zo lang als nodig. Via het outreachend, ambulant werken worden jongeren uitgenodigd deel te nemen en mee vorm te geven aan activiteiten van jongerenwerk. Jongerenwerk bereikt de doelgroep zowel door een aanbod- als een vraaggericht programma, wat kan variëren van laagdrempelige inloopactiviteiten voor iedere belangstellende tot een groepsgericht procesmatig programma, zoals empowerment, voor een specifieke groep. De laagdrempelige inloop- of sportactiviteiten zijn met name bedoeld om contact te leggen met de doelgroep, zicht te krijgen op de leefwereld van de jongeren en hun behoeften of mogelijkheden. Vervolgens wordt gewerkt aan een grotere betrokkenheid van de jongere(n), waarbij jongeren worden uitgedaagd om mee te doen.

Langs de lijn van

Vinden: om jongeren te vinden wordt outreachend gewerkt. Volgens de methodiek van ambulant werken bezoeken de jongerenwerkers met regelmaat de hangplekken in de wijk waar jongeren samenkomen. Ook uit de samenwerking met kinderwerk worden jongeren gefilterd en onder de aandacht van jongerenwerk gebracht. Het betreft met name jongeren die moeite hebben met de overstap van basis- naar voortgezet onderwijs en de omgang met vrijheid en bewegingsruimte die wordt uitgebreid. Verder wordt ingegaan op signalen uit diverse buurt- of hulpverleningsnetwerken. *Activeren:* door middel van een op de doelgroep afgestemd programma worden jongeren uitgedaagd mee te doen. Via de inloop wordt er contact gelegd en worden behoeften gepeld. Jongeren worden gestimuleerd mee te doen volgens de principes van groei op de participatieladder van Meulenstein, Van Iersel, Immink & Van Loon, 2008: treden van de participatieladder: bezoeker, meehelpen, meedoen, meebeslissen, zelfstandig).

Doorgeleiden: in het contact met groepen jeugd krijgt de jongerenwerker zicht op de leefwereld, dagbesteding en gezinssituatie van de jongeren. Van daaruit wordt de behoefte dan wel hulpvraag helder en kunnen gerichte acties uitgezet worden.

Interveniëren: als zich situaties voordoen waarbij sprake is van grensoverschrijdend gedrag, wordt er geïntervenieerd, zodat het ongewenste gedrag of de bedreigende situatie stopt. Dit vraagt om gerichte actie op het snijvlak van *Activeren* en *Doorgeleiden*.

1.6.3 Samenwerking

Samenwerken binnen het taakveld ontwikkeling stimulering en sociale participatie.

Het jongerenwerk werkt nauw samen met bewoners(organisaties) in de wijk.

Het jongerenwerk werkt samen met vrijwilligers/ vrijwilligersorganisaties. Jongeren worden zelf ook gestimuleerd om vrijwilligerswerk te doen.

Op het gebied van sportactiviteiten wordt er samenwerking gezocht met sportverenigingen, de GGD en de combinatiefunctionaris. Deze laatste werkt gebiedsgericht met sport met als doel het sportaanbod en de deelname vergroten. Zij stemmen het sportaanbod i.s.m. het jongerenwerk af.

Op het gebied van creatieve en culturele deelname wordt er samengewerkt met diverse culturele instellingen zoals CKE, Humanitas, Strip 'S, Area 51, Abbemuseum, Dutch Designweek en podia en 2 combinatiefunctionarissen. Het jongerenwerk huurt bij deze culturele organisatie ook experts in.

Bij educatieve projecten of voorlichting, bijvoorbeeld een cursus empowerment of voorlichting over vuurwerk wordt er samengewerkt met Halt en de GGD.

Samenwerken binnen het taakveld signaleren en doorverwijzen

Bij een probleem vindt er snelle afstemming plaats met direct betrokkenen: ouders, school. Het jongerenwerk heeft een taak de weg te vergemakkelijken voor hulpverlening, vinger aan de pols houden. En voorts melding te maken in geval van tegenwerking bij aangeboden hulp.

Het jongerenwerk werkt in dit taakveld concreet samen met Jeugdgroepen in beeld, Zorgadviesteams, Casusoverleggen van CJG of Veiligheidshuis en buurtnetwerken. Op de lijn *Interveniëren* bestaat de samenwerking bijvoorbeeld uit het melden van strafbare feiten. Deze hebben consequenties voor de toegang tot het jongerenwerk. Ook ouders worden geïnformeerd. In geval van jeugdgroepen helpen jongerenwerkers bij het maken van een groepsanalyse en categorisatie. De analyse bepaalt de mate van inzet van het jongerenwerk. Bij jeugdgroepen die nog geen overlast veroorzaken worden combinatiefunctionarissen ingezet. Een hinderlijke jeugdgroep is nog voldoende autoriteitsgevoelig en kan aangesproken worden op gedrag. Het jongerenwerk kan in preventieve zin een rol spelen. Overlast gevende groepen vertonen doelbewust gedrag, maken zich schuldig aan lichte vormen van criminaliteit. Zij zijn minder goed te corrigeren en vragen een specifieke inzet. Het stadsdeelteam maakt samen met de politie een plan van aanpak op groeps- en individueel niveau. Een specifieke jongerenwerker, Tijdelijke Interventie Medewerker, wordt door hen ingezet en deze zet in op het uit elkaar laten vallen van een jeugdgroep. Bij een criminele jeugdgroep bestaat de motivatie uit financieel gewin. Leden schrikken niet terug voor geweld en plegen ernstige delicten. In de aanpak van deze groepen zijn politie en Veiligheidshuis leidend. Zij staan een repressieve aanpak voor. Om te voorkomen dat jongeren crimineel gedrag gaan vertonen is voorts een integrale aanpak noodzakelijk, door:

- Samenwerking kinderwerk/jongerenwerk
- Inzet jeugdmaatschappelijk werk
- Buurtgerichte samenwerkingsinitiatieven
- Tijdelijke aanpakken Veiligheidshuis.

1.6.4 Benodigde competenties jongerenwerker

De gemeente Eindhoven volgt hierin de competentiebeschrijving van Van Dam & Zwikker (2008). Er worden verschillende functies met een differentiatie op taak- en ervaringsniveau ingezet voor de uitvoering van het jongerenwerk in Eindhoven.

- *Reguliere jongerenwerker*: startende en ervaren jongerenwerker.
- *Tijdelijke Interventie Medewerker (TIM)*: heeft als extra kwaliteit: projectmatig werken en coachen van collega's in de aanpak, actieve samenwerking en trajectbegeleiding.
- *Jongerenopbouwwerk*: gericht op ouderbetrokkenheid d.w.z. het begeleiden van jongeren door eigen vader/moeder.
- *Jeugdmaatschappelijk werk*: ondersteunt vrijwillig jeugdwerk en individuele begeleidingstrajecten met jongeren en ouders.
- *Programmeur Dynamo*: programmering cultuur, muziek, sport of vrije tijd.
- *Sociaal beheer*: beheer jongerencentra (affiniteit met doelgroep).

1.6.5 Locaties

Jongerenwerk benadert jongeren in hun eigen leefomgeving. Voor de bijna dertigduizend Eindhovense jongeren in de leeftijdscategorie 12-23 jaar zijn 23 locaties beschikbaar in verschillende varianten:

- Zelfstandig jongerencentrum: een jongerencentrum (JC) zoals *Energy* met een eigen ingang, inrichting en imago, exclusief en de volle week beschikbaar voor de uitvoering van jongerenwerk of jongerenactiviteiten.

- A+) XL-variant zoals *Dynamo*: een groter jongeren centrum met ruimere faciliteiten op sport en cultureel gebied zoals een podium en een studio en met een breder opgezette programmering ten behoeve van een groter gebied.
- A-) VTA-variant bijvoorbeeld *VTA Bacs*: Een specifieke ruimte afgehuurd binnen een VTA (vrije tijdsaccommodatie). Geen eigen ingang, inrichting en imago, en een relatief klein 'verzorgingsgebied'.

Voor zelfstandige jongeren centra A en A+ wordt uitgegaan van een beschikbaarheid op 7 dagdelen per week.

Er wordt gewerkt aan een verruiming van deze capaciteit door opening van twee nieuwe jongeren centra, opwaardering van ruimtes van A- naar A+, gebruikmaking van faciliteiten van de VMBO-campus, ontwikkeling van een jongeren centrum XL.

Stedelijk jongerenwerk: Jongeren centrum Dynamo

Het centrum is een stedelijke voorziening voor jongeren dat onder verantwoordelijkheid van de Lumensgroep valt. De gemeente heeft met deze stedelijke voorziening de volgende doelen voor ogen:

Ontwikkelingsstimulering: talentontwikkeling/ participatie; terugdringing werkloosheid;

terugdringen overlast: interventie waar nodig, ingrijpen en doorgeleiden.

Het jongeren centrum richt zich op de doelgroep 12-27 jaar. De gemeente is de volgende vorm van activiteiten overeengekomen met de Lumensgroep, groepsactiviteiten volgens drie lijnen:

1. Xperience: identiteitsontwikkeling d.m.v. sport en urban culture (zowel vraag als aanbodgericht);
2. Xpress Yourself: vormgeven van eigen ideeën (volgens participatieladder)
3. Xpertise: advies en info (maatschappelijke thema's). Dynamo als leerwerkplek, samenwerking met scholen.

1.6.6 Beoogde kwaliteit

Borging van kwaliteit van de medewerkers gebeurt onder meer door resultaatgerichte functiebeschrijving, voorzien van benodigde competenties. Selectie van jongerenwerkers geschiedt op basis van deze competenties. Daarnaast wordt gewerkt met scholing op thema's en voor specifieke functies en/of teams.

Het beoordelen kwaliteit geschiedt door:

- Volgens reguliere verantwoordingscyclus in voortgangsgesprekken.
- Behoefteteonderzoek onder jongeren
- Visitatie jongerenwerk.

1.6.7 Samenvatting van de inrichting van het Eindhovense jongerenwerk

Wat het jongerenwerk inhoudt, wordt bepaald door de visie: tijdig jongeren binden aan de samenleving voorkomt stagnatie in hun ontwikkeling. Het antwoord op de vraag voor wie het jongerenwerk is, luidt: voor 20 procent van de jongeren tussen de 10 en 27 jaar die (dreigen) overlast te geven (5500). Het jongerenwerk heeft naast een ontwikkeling stimulerende functie ook twee zorgfuncties: preventief en curatief. Het jongerenwerk wordt ingevuld door drie aanbieders: Lumensgroep (het merendeel van het jongerenwerk uitvoert), Buro Cement in de wijken Eckart en Vaartbroek en het T+huis die activiteiten organiseert in de wijken Meerhoven en Kruidenbuurt. Het jongerenwerk is zowel stedelijk als wijkgericht georganiseerd. Hoeveel inzet er in welke wijk gepleegd wordt, is afhankelijk van de behoefte van de bewoners en de sociale analyse van de wijken. De inzet is het grootst in Woensel Noord en Zuid. Sociale participatie van jongeren wordt

nagestreefd door het stimuleren van het actief meedoen in de eigen omgeving.

Er zijn 23 locaties voor jongeren 12-23 jaar beschikbaar. Bij de grote accommodaties wordt gemikt op een beschikbaarheid van zeven dagdelen per week. Het jongerenwerk wordt voorts ingevuld langs vier lijnen: vinden, activeren, doorgeleiden en interveniëren. Per lijn wordt er met specifieke partners (uit de domeinen: opvoeding; thuis/wijk, educatie, vrijetijd, zorg en veiligheid) samengewerkt. Het stedelijk jongerenwerk heeft een andere aanpak dan het wijkgerichte jongerenwerk. Hier komen jongerengemiddeld vanaf vijftien jaar. Door middel van groepsactiviteiten wordt er gewerkt aan identiteitsontwikkeling (Xperience), vormgeven van eigen ideeën (Xpress yourself) en leren op de werkplek (Xpertise). De gemeente Eindhoven hanteert de competentiebeschrijving van Van Dam & Zwikker (2008). De kwaliteit wordt nagegaan door verantwoordingsgesprekken, behoefteonderzoek en visitatie.

1.7 Onderzoek naar jongeren en het jongerenwerk in Eindhoven

1.7.1 De staat van de jongeren in Eindhoven

In dit hoofdstuk is nagegaan hoe het met jongeren in Eindhoven gesteld is en deze gegevens zijn vervolgens afgezet tegen de landelijke ontwikkelingen. Voor het jongerenwerk zijn er onderzoeken bestudeerd die de gemeente Eindhoven voor het jongerenwerk heeft laten uitvoeren. Op grond van deze onderzoeksresultaten is een beeld ontstaan van hoe het jongerenwerk er destijds voorstond.

Jongeren en geluk & gezondheid

Met het merendeel van de Eindhovense jongeren gaat het goed. Het merendeel van de jongeren, namelijk 69 procent, leeft bij hun vader en moeder.⁴³ In de Regio Brabant Zuidoost is dit percentage 79 procent. Vijftien procent van de jongeren leeft in eenouder gezinnen, tegenover tien procent in de regio.

92 procent van de jongeren geeft vader een rapportcijfer van 6 of hoger en voor moeders bedraagt dat percentage 97).⁴⁴

Een groot deel van de Eindhovense jeugd (61procent) is doorgaans blij, tegenover 66 procent in de regio. 21 procent van de Eindhovense jongeren heeft nooit problemen, 62 procent heeft alleen regelmatig problemen en zeventien procent heeft één of meer problemen die dag en nacht spelen. Bij een hulpvraag zoekt drie procent nooit hulp, vijftig procent zoekt hulp of informatie bij de directe omgeving en 44 procent zoekt ook hulp bij een professional. De top drie van de bekendste hulpverleners voor jongeren vormen: leerlingbegeleider/mentor, huisarts en politie. De top drie van onbekendste hulpverleners zijn COC, Novadic/Kentron, en JIP (Jongereninformatiepunt).

De beleving van de gezondheid is iets minder: zestien procent vindt de eigen gezondheid matig/slecht tegenover veertien procent in de regio. Van de jongeren typeert zeventien procent de eigen geestelijk gezondheid als slecht tegenover veertien procent in de regio. Daarentegen drinken jongeren in de regio meer dan de Eindhovense jongeren t/m 18 jaar: 45 procent drinkt geen alcohol tegenover veertig procent in de regio. Het drugsgebruik is ongeveer gelijk: wiet of hasj wordt door vier procent van de jongeren in de regio gebruikt en door vijf procent in Eindhoven.

In vergelijking met andere steden nemen de Eindhovense jongeren een midden plek in waar het gaat om het percentage jongeren dat voor een delict aan de rechter is voorgeleid.⁴⁵ In 2007 is er sprake

---

⁴³ Resultaten Jeugdmonitor – Eindhoven en de regio Brabant- Zuidoost. 2007-2008.

⁴⁴ Eindhovense stadsmonitor 2011.

⁴⁵ idem.

van een toenemende overlast van bepaalde jeugdgroepen en een afname van het aantal Eindhovenaren dat zich medeverantwoordelijk voelt voor hun leefomgeving.

1.7.1.1 Jongeren en opleiding, werk en vrije tijd

Opleiding

Ten opzichte van de regio doen de Eindhovense jongeren het op school iets beter: 52 procent volgt HAVO, VWO, HBO, Universiteit, tegenover 48 procent in de regio.

De meeste jongeren zitten op school of hebben een betaalde baan. Een kleine groep, met name leerlingen uit het middelbaar beroepsonderwijs, is voortijdige schoolverlater (vve-er). In 2010 telde Eindhoven 668 voortijdige schoolverlaters. Dat is 4,9 procent van alle jongeren in het voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs. In het voortgezet onderwijs is twee procent voortijdige schoolverlater en in het mbo 11,8 procent. In verhouding tot de vijftien grote en middelgrote steden, neemt Eindhoven hiermee een zesde positie in het rijtje met laagste percentage voortijdige schoolverlaters.⁴⁶ Landelijk waren er in 2009 3,3 procent voortijdige schoolverlater (jeugd tot 23 jaar).

Landelijke cijfers laten zien dat één op de drie jongeren van 15-23 jaar werkervaring opdoet en een zakcentje verdient door middel van een kleine baan naast hun opleiding.

Werk

In 2010 waren er 460 jeugdige (<23) niet-werkende werkzoekenden in Eindhoven.⁴⁷

Vrije tijd

De vrijetijdsbesteding in Eindhoven van jongeren van zestien tot en met achttien jaar verschilt op een paar punten van die van de jongeren in de leeftijd van dertien tot en met vijftien jaar, maar vertoont vooral ook veel overeenkomsten. De jongeren van zestien tot achttien jaar besteden meer tijd aan uitgaan en vrienden en vriendinnen, zijn minder vaak lid van een vereniging en gaan minder vaak sporten. Beneden de zestien jaar houden veel meer jongeren zich bezig met computerspelletjes, tekenen of op straat rondhangen. Jongens doen de volgende dingen vaker: computerspelletjes, krantlezen of op straat zijn. Bellen, een boek lezen of tekenen wordt door meisjes vaker gedaan. De landelijke cijfers geven een daling te zien van het televisiekijken, hetgeen verklaard zou kunnen worden door de stijgende populariteit van internet. Het internet wordt gebruikt voor communicatie en vermaak.⁴⁸

Sport vormt een hele belangrijke vrije tijdsbesteding; onder twaalf tot veertien jarigen sport 92 procent, onder vijftien tot 23 jarigen 76 procent. Sporten onder niet-westers allochtone jongeren neemt toe, vooral onder meisjes. De stadsmonitor 2011 laat zien dat die percentages iets fluctueren, namelijk van de groep vier tot twaalf jarigen doet 84 procent aan sport en van de groep vijftien tot 23 jarigen zeventig procent. De landelijke indeling in leeftijden wijkt iets af.

De officiële binnen- en buitensportaccommodaties zijn het belangrijkste voor het sporten, maar ook de accommodaties in de openbare ruimte, zoals half pipes, basketbalveldjes etc. worden in Eindhoven door een grote groep gebruikt (41 procent).

Jongeren zijn in Eindhoven koploper in de amateurkunst. De stadsmonitor 2011 laat een percentage zien van bij de groep 15-23 jarigen van 91 procent. Voor tekenen schilderen en vooral het bespelen van muziekinstrumenten is de belangstelling al een aantal jaren aan het toenemen. Er is een

---

⁴⁶ idem

⁴⁷ idem.

⁴⁸ Landelijke jeugdmonitor. Rapportage 2^e kwartaal 2010. Den Haag: CBS.

toename van het bezoek aan populaire podia en festivals; het bezoek van jongeren aan de Effenaar is in de afgelopen twee jaar verdrievoudigd.

37 procent van de jongeren tussen de 15 en 23 jaar doet aan vrijwilligerswerk.

Jongeren hebben in toenemende mate behoefte aan “iets speciaals” bij de activiteiten die ze ondernemen. De gewone standaard voldoet niet en via internet is er volop informatie te vinden over mogelijkheden, ook als dat elders is.

1.7.1.2 Jongeren en hun oordeel over de buurt

Eindhovense jongeren geven gemiddeld een 7,3 voor hun buurt, iets minder dan jongeren in de regio, die gemiddeld een 7,5 geven.⁴⁹ De meeste jongeren geven een voldoende aan de buurt waarin ze wonen: 89 procent. De helft van de jongeren zegt een ontmoetingsplek te missen in hun buurt. Vooral jongeren en 12- tot en met 15 jarigen geven dat aan. Een derde deel vindt dat er genoeg te doen is, 42 procent vindt dat er te weinig te doen is. De vragen over de buurt worden in een aantal wijken duidelijk negatiever beantwoord. Dit zijn: Erp, Meerhoven, Oud Woensel, Oud Tongelre, Oud Gestel en Dommelbeemd. In deze wijken ligt ook het lidmaatschap van een sportclub of andere club ruim onder het stedelijk gemiddelde. Verder is waarneembaar dat jongeren die zich vervelen vaker een ontmoetingsplek missen.

1.7.1.3 Jongeren en veiligheid en justitie

Jongeren in de leeftijdscategorie 12-15 jaar uit Eindhoven voelen zich veiliger dan jongeren uit de regio 33,730 procent <> 39,216 procent. Op straat in de buurt voelt 18,489 procent zich onveilig tegenover 18,705 procent van de jongeren in de regio. Bijna 30 procent (29,942) is in 2008 slachtoffer geweest van een strafbaar feit. In de regio ligt dat percentage hoger, namelijk iets meer dan 35 procent (35,053 procent).

Een hoger percentage, namelijk 62,099 procent, van de 12-15 jarigen in Eindhoven heeft zich in 2008 aan een strafbaar feit schuldig gemaakt. In de regio lag dit percentage in 2008 nog hoger, namelijk 71,076 procent.⁵⁰

De veiligheidscijfers zijn lastig te vergelijken met de landelijke jeugdmonitor, omdat hierbij naar jeugd tussen 12-25 jaar gekeken is en bij sommige veiligheidsitems naar de categorie 10-18 jarigen, of 12-18 of 0-18 jaar, of 15-25 jaar. Landelijk ligt het percentage jongeren in de leeftijdscategorie 15-25 jarigen dat last heeft van onveiligheidsgevoelens in 2010 op 34,1 procent.⁵¹ Van deze leeftijdsgroep is 35,4 procent slachtoffer geweest van criminaliteit. Veel veiligheidsitems zijn niet uitgedrukt in percentages, maar in absolute aantallen.

Politiecijfers van de gemeente Eindhoven laten zien dat ongeveer 6 procent van de jeugd in aanraking komt met de politie. Slechts een deel daarvan kan ook echt bestempeld worden als overlastgevend of crimineel.⁵² Het exacte aantal jongeren in de categorie hinderlijk, overlastgevend en crimineel is door de dynamiek moeilijk weer te geven. Een ruwe schatting komt neer op ongeveer 400 jongeren. Het aantal overlastmeldingen is in 2009 t.o.v. 2008 toegenomen: 2197 <> 1800. De gemeente Eindhoven zet in op drie thema's: risicoreductie, gewetensvorming en binding, grenzen stellen. Belangrijk is dat het systeem van de jongere bij de uitvoering betrokken wordt en dat de jongeren niet uit beeld raakt door de wrap around benadering.⁵³

---

⁴⁹ idem.

⁵⁰ *Resultaten Jeugdmonitor – Eindhoven en de regio Brabant- Zuidoost. 2007-2008.*

⁵¹ <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-NL/menu/indicatoren/justitie/default.htm>

⁵² Bijlage 1 Beleidskader *Jeugd en Veiligheid 2011-2014*. Gemeente Eindhoven.

⁵³ Basis principes hiervan zijn:

1. één gezin, één plan, één gezinsmanager

1.7.2 Staat van het jongerenwerk in Eindhoven

Ten opzichte van andere velden van welzijn investeert de gemeente veel in het jeugd- en jongerenwerk. Wat is er al bekend over de effectiviteit? Is er al eerder onderzoek uitgevoerd? Waarmee kan de visitatiecommissie haar bevindingen mee vergelijken?

In 2006 heeft het bureau Bestuursinformatie en Onderzoek een evaluatie uitgevoerd van de basisvoorziening jeugd- en jongerenwerk in Eindhoven.⁵⁴ De uitvoerende organisatie De Lumensgroep heette toen Loket W.

BiO deed in 2006 de volgende aanbevelingen:

1. Nader definiëren van de gebruikte termen in de doelstellingen en in de omschrijving van de beoogde effecten, teneinde zaken duidelijker en liefst ook meetbaar te maken.
2. Bespreken van verwachtingen rond haalbaarheid van de doelstelling; dit eventueel daar in verwerken.
3. Activiteiten explicieter afleiden uit de doelstelling.
4. Toepassen afgesproken criteria op de verdeling van de capaciteit over de hele stad. Zo nodig criteria aanpassen. Duidelijk afspreken wie deze analyse maakt.
5. Overleg tussen stadsdeelteams onderling en tussen stadsdeelteams en Loket W over de rol die zij innemen bij nadere invulling van het BCF.
6. Communicatie tussen loket W en de stadsdeelteams over wat men van het jongerenwerk wel en niet mag verwachten. Goede uitwisseling over eventuele knelpunten.
7. Meer aandacht voor continuïteit van bezetting; discontinuïteit leidt tot verlies van opgebouwd contact en vertrouwen.
8. Bevorder voldoende goed werkende ICT-middelen en kennis van mogelijkheden hiervan voor heet jongerenwerk. Uitwisseling hierover bevorderen.
9. Zorgen voor voldoende kennis en faciliteiten voor het jongerenwerk in het algemeen en voor het bevorderen van participatie in het bijzonder. Met name de geschiktheid en beschikbaarheid van accommodaties, de inrichting en het onderhoud ervan hebben extra aandacht nodig. Verkorten van lijnen bij probleemmelding rond deze zaken.
10. Zorgen voor voldoende duidelijkheid over beschikbare middelen en de 'spelregels' naar de jongerenwerkers. Verminderen bureaucratie daaromtrent; verkorten lijnen.
11. Zorgen voor voldoende communicatie en duidelijkheid over de nieuwe organisatie en werkwijze.
12. Voldoende ruimte geven aan uitwisseling van goede ervaringen en ideeën, tussen alle betrokkenen en afspraken maken over verdere implementatie van wat 'good practices' zijn gebleken. Hier is met het instellen van thema-groepen een begin gemaakt.
13. Aanvullen informatie voor- en najaarsrapportage over jongerenwerk; afspraken maken over uitwisseling van informatie tussentijds. Ook hier is inmiddels een begin mee gemaakt.
14. Bij de aanpassing van het systeem voor urenregistratie onderscheid maken tussen het aantal uren dat activiteiten draaien en de voorbereiding.
15. Bezie totale capaciteit in relatie tot doelstelling en verdere afspraken. Doelstelling, capaciteit en benodigde accommodatie met elkaar in evenwicht brengen.

---

2. De gezinsmanager ondersteunt, maar neemt niet over. Het gezin moet het zelf doen. Hierbij wordt een beroep gedaan op de eigen kracht van het gezin, de familie en de buurt.

3. Gezinsmanager is regisseur en stuurt vanuit die rol de hulpverlening door de diverse partijen aan.

4. Systeemaanpak; alle leefgebieden van het gezin worden in het plan van aanpak meegenomen (financiën, wonen, werk/school, opvoeding, psychische/sociale problematiek, justitiële afhandelingen).

⁵⁴ *Evaluatie basisvoorziening jeugd- en jongerenwerk (2006)*. Gemeente Eindhoven: bureau Bestuursinformatie en Onderzoek.

16. Bij het jaarverslag de gegeven over het basisjongerenwerk splitsen naar werkgebieden of stadsdelen, zodat zichtbaar is waar eventuele verschillen tussen begrote en gerealiseerde dienstverlening zijn ontstaan; in het BCF rekening houden in de begroting met uitval door ziekte e.d. en vastleggen hoeveel uren dienstverlening er minimaal in een gebied moet zijn.

Dit onderzoek dateert uit 2006. Daarna is in 2009 de *Nota Jongerenwerk* uitgebracht. Het is gezien de inhoud van deze nota aannemelijk, dat de aanbevelingen meegenomen zijn bij de totstandkoming van ervan.

Aanbevelingen op het gebied van vrijetijdsbesteding

Het bureau Bestuursinformatie en Onderzoek heeft in 2009 een viertal aanbevelingen gedaan met betrekking tot vrijetijdsbesteding en voorzieningen voor jongeren.⁵⁵

1. Ga na hoe het staat met het daadwerkelijke aanbod voor jongeren in de wijken die negatiever worden beoordeeld door jongeren en schenk extra aandacht aan de behoefte.
2. Wees alert op het feit, dat jongerenruimten mogelijk niet bezocht worden door jongeren omdat ze niet aantrekkelijk genoeg zijn.
3. Zorg voor genoeg ontmoetingsplekken en houd voldoende mogelijkheden open voor laagdrempelige inloop.
4. Volg de ontwikkelingen rond het sporten van jongeren van 15 tot 23 jaar.

1.7.3 Onderzoek naar het jongerenwerk

Jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven

De rekenkamer heeft in 2009 onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het welzijnsbeleid in Eindhoven.⁵⁶ Daartoe behoort ook het jongerenwerk. Dit onderzoek biedt aanknopingspunten om een indruk op te doen van het jeugdbeleid binnen de context van de Wmo. In haar bevindingen geeft de Rekenkamer aan dat de uitwerking in documenten niet eenduidig is. Door een veelvoud aan programma's en documenten dreigt een versnippering van de uitvoering.

Het Raadsprogramma *Onderwijs en Jeugd* kent vier documenten -collegeproducten: *Jeugd en Vrije tijd*; *Onderwijs 12-*, *Onderwijs 12+*, *Jeugd en Gezin*.

Met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning is een belangrijke regierol bij de gemeente komen te liggen. De gemeente bepaalt beleidsdoelstelling van bestuurlijke en raadsprogramma's en vertaalt deze in meerdere output- en/of effectindicatoren. Evaluatie is volgens het onderzoek van de Rekenkamer onmogelijk, omdat doelen abstract zijn en niet geformuleerd in operationele termen.

Visie & uitgangspunten

Het onderzoek van de Rekenkamercommissie (2009) naar de effectiviteit van het welzijnswerk is uitgevoerd nadat er uitvoering is gegeven aan de *Nota Jongeren werk*.⁵⁷ Daarmee is er een recente evaluatie voorhanden waarmee de visitatiecommissie de bevindingen m.b.t. de huidige situatie kan vergelijken.

---

⁵⁵ Hogervorst, C. (2009). *Jongeren vrije tijdbesteding en gebruik van voorzieningen*. Gemeente Eindhoven. BiO-rapport 1127.

⁵⁶ Rekenkamercommissie gemeente Eindhoven (2009). *Twee werelden. Effectiviteit welzijnsbeleid Eindhoven*. Gemeente Eindhoven: Rekenkamer.

⁵⁷ Rekenkamercommissie gemeente Eindhoven (2009). *Twee werelden. Effectiviteit welzijnsbeleid Eindhoven*. Gemeente Eindhoven: Rekenkamer.

Intensivering van middelen voor het jongerenwerk en de *Nota Jongeren werk* tonen volgens de Rekenkamer visie. Het jongerenwerk wordt uitgevoerd via vier lijnen: *Vinden, Activeren, Doorgeleiden en/of Intervenieren*. Binnen elk van deze vier taakvelden worden verschillende instrumenten ingezet. Op een aantal punten hebben de gemeente en de Lumensgroep nog geen gedeelde visie. Men zit niet op één lijn wat betreft het aanbod van instrumenten. Ook binnen de gemeente is er verschil van mening daarover.

De raads werkgroep *Actieve Jeugd* is van mening dat er meer vraaggericht gewerkt moet worden. Lumensgroep is van mening dat vaste, brede en laagdrempelige basis van faciliteiten van belang is, waar jongeren terecht kunnen die niet zelf goed hun vrije tijd kunnen invullen. Continuïteit van het aanbod is volgens de Lumensgroep voorts van belang, omdat effecten pas op de lange termijn optreden. Lumensgroep heeft wel de intentie om vraaggericht te werken. De balans tussen vraag en aanbod verschilt echter per wijk en buurt. Afhankelijk van de faciliteiten in de wijk, de normen en de vraag. In sommige wijken is de doelstelling basaal: voorkomen van escalatie. De overgang van aanbod- naar vraaggericht werken, vergt een opbouwfase, met de gerichtheid op talent als basis. Het accent komt steeds meer te liggen op een doorgaande lijn.

Ook op het punt van prioritering bestaat er in de periode voorafgaand aan het onderzoek een verschil van mening. Vanwege het ontbreken van middelen kon niet alle vraag door het jongerenwerk opgepakt worden. In afwachting van een intensivering van middelen, pleegde Lumensgroep in afwachting van beleid een extra inzet uit eigen middelen. Deze proactieve houding leverde na twee jaar extra financiële middelen op.

De nieuwe visie klinkt volgens de Rekenkamer nog niet door in de programmering. Door recente verandering is de link tussen visie en de college- en raadsprogramma's niet direct zichtbaar in de programmabegroting voor 2009. Het jongerenwerk is complex vormgegeven, doelstellingen zijn breed, verwachtingen van effecten zijn niet altijd realistisch. Het programma *Actieve Jeugd* zet bovendien een groot aantal instrumenten op een breed ingestoken doelgroep, waardoor zicht op effectiviteit vertroebelt. Naast *Actieve Jeugd* zet de gemeente ook middelen op jongeren in via raadsprogramma's *Ononderbroken ontwikkelingslijn Jeugd en Jongeren, Sportparticipatie*, en *Pedagogische infrastructuur*.

Doelgroep

De doelgroepen van het programma *Actieve Jeugd* zijn voorts niet helder afgebakend en erg breed. Zonder afbakening is het niet helder welke prioriteiten de gemeente binnen het jongerenwerk stelt, hetgeen de keuze voor en sturing op activiteiten bemoeilijkt.

Binnen de lijn *intervenieren* worden vier doelgroepen onderscheiden: aanvaardbare jeugdgroep, hinderlijke jeugdgroep, overlast gevende jeugdgroep en criminele jeugdgroep. Jongerenwerk is gericht op aanvaardbare en hinderlijke, TIM op overlast en criminele groepen.

Instrumenten

Instrumenten die gemeente inzet om op de lijn *Activeren*: SPIL centra, Lokale Educatieve Agenda, Talentcentres, jongerenloket, CJG, Aanpak risicojeugd, Ruimte voor jongeren, eSMS en Gezinscoach.

Afgezien van Lumensgroep zijn er onafhankelijke sportbedrijven werkzaam, waarvan combiwerkers sportactiviteiten aan jongeren aanbieden. De instrumenten TIM en straatcoaches zijn instrumenten op de lijn *Interventie*. De raads werkgroep *Actieve Jeugd* is van mening dat er een omvattend visie

programma op het programma *Actieve Jeugd* ontbreekt.⁵⁸ Daarnaast signaleert de raad dat een aantal instrumenten ook ingezet wordt voor 12-jeugd. Er lijkt overlap qua opzet en doelstelling.

Behoeftetepeiling jongeren

De raads werkgroep *Actieve Jeugd* heeft in maart 2009 van de raad de opdracht gekregen behoeftenonderzoek onder jongeren in Eindhoven uit te voeren, om te zien of het Programma *Actieve Jeugd* een bijdrage levert aan deze behoeften. De raads werkgroep *Actieve Jeugd* heeft vervolgens in dat kader opdracht gegeven aan de afdeling Bestuursinformatie en Onderzoek (Bio) om een onderzoek te doen naar de vrije tijdsbesteding van jongeren en naar ontwikkelingen en trends daarin.⁵⁹ Bij dit onderzoek is onder meer gekeken naar de huidige vrije tijdsbesteding en het oordeel over de buurt en de voorzieningen. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van diverse bestaande bronnen, waaronder de *Sportmonitor* en de *Cultuurmonitor* van BiO en de *Jeugdmonitor 12-18* van de GGD-Brabant-Zuidoost.

Jongeren hebben vooral behoefte elkaar te kunnen ontmoeten. Voor hen zijn de inloopactiviteiten aantrekkelijk. Jongeren die minder van activiteiten houden, zijn een moeilijk te herkennen groep en komen onder alle rangen en standen voor. In Eindhoven is de ervaring dat met name op basis van de programmering in het kader van “urban culture” jongeren juist erg “mixen”.

Resultaten en effecten

De Rekenkamer heeft voor haar onderzoek naar effectiviteit op het gebied van het jongerenwerk gekeken naar de interventiemethodiek TIM (Team Interventie Medewerkers). Dit team wordt aanvullend op het reguliere jongerenwerk ingezet op overlast gevende groepen jongeren met als doel de overlast te beperken, jongeren zoveel mogelijk door te geleiden naar activiteiten en hen bij individuele problematiek door te verwijzen naar hulpverlening en trajecten.

Op grond van de indicatoren is het niet duidelijk geworden of de overlast is gestopt. De outputindicatoren zijn wel behaald. Uit interviews komt naar voren dat de aanpak nog nooit ineffectief is geweest.

Meerdere factoren beïnvloeden effectiviteit op langere termijn: de kwaliteit van de samenwerking met en tussen ketenpartners, het handelen verderop in de keten (wachtlijsten), lange duur trajecten vanwege betrokkenheid meerdere partners en omwonenden, niet op één lijn zitten van de ketenpartners: TIM investeren, gemeente repressie.

De gemeente heeft daarom ook aanvullend straatcoaches ingezet die gericht zijn op repressie en dwang.

Een check van TIMmers na negen maanden na de start van een traject leverde wel informatie op over het uiteenvallen van de groepen en hoe het met de jongeren gaat. De verdieping toont aan dat met behulp van een kwalitatieve analyse werkzame elementen en effecten goed zichtbaar gemaakt kunnen worden.

1.7.4 Samenvatting onderzoek naar jongeren en het jongerenwerk in Eindhoven

Met het merendeel van de jongeren in Eindhoven gaat het goed. Ook wat betreft hun geringe aandeel in criminaliteit. Eindhoven neemt een middenpositie in qua percentage jongeren dat voorgeleid is

---

⁵⁸. Twee werelden. Effectiviteit welzijnsbeleid Eindhoven. In: *Verslag Werkgroep Actieve Jeugd (30 januari 2009)*. Eindhoven Rekenkamercommissie gemeente Eindhoven.

⁵⁹ Hogervorst, C. (2009). *Jongeren en vrijetijdsbesteding en gebruik van voorzieningen. BiO rapport 1127*. Eindhoven: Gemeente Eindhoven, afd. Ctrl. BiO. Rapport 1127.

voor een delict. De meeste jongeren zitten op school (52 procent Havo, vwo en universiteit) of werkt. Dat percentage is 4 procent gunstiger dan ten opzichte van de regio. In Eindhoven is 4,9 procent van de jongeren voortijdig schoolverlater. Daarmee neemt Eindhoven de zesde positie in met betrekking tot het laagste percentage schoolverlaters. Sport is een belangrijke vrije tijdsbesteding. Jeugdigen in Eindhoven zijn koploper op het gebied van amateurkunstbeoefening. Ook op het gebied van vrijwilligerswerk doen jongeren het redelijke goed (37 procent). 89 procent van de jongeren geeft hun buurt een voldoende. 42 procent jonge Eindhovenaren vindt dat er in de buurt te weinig te doen is. Dat percentage wordt negatief beïnvloed doordat een aantal buurten minder goed beoordeeld worden. Van de jongeren tussen 12-15 jaar voelt 33,7 procent zich relatief veilig. 6 procent van de Eindhovense jeugd komt in aanraking met de politie. Slechts een deel daarvan kan bestempeld worden als overlastgevend of crimineel (400 jongeren). De inzet die de gemeente daarop pleegt is: risicoreductie, gewetensvorming en binding, grenzen stellen. De Nota Jongerenwerk (2009) is gevolgd op een tweetal onderzoeken: *Evaluatie jongerenwerk* en *Jongeren en vrije tijdsbesteding en gebruik van voorzieningen* (BiO, 2006; 2009). Uit het onderzoek naar vrijetijdsbesteding blijkt dat de voorkeur van jongeren uitgaat naar een vrije inloop. De Rekenkamer is in 2009 van mening dat het beleid voor het jongerenwerk getuigt van visie. Wel constateert de Rekenkamer dat de Lumensgroep een vaste, brede en laagdrempelige basis van faciliteiten nastreeft, hetgeen afwijkt van het beleidsuitgangspunt vraaggericht werken. Ook is de Rekenkamer van mening dat de doelgroepen voor het jongerenwerk niet helder afgebakend zijn en dat er meerdere instrumenten op de verschillende taakgebieden worden ingezet. Hierdoor is er sprake van overlap. Onderzoek naar het effect van de tijdelijke interventiedewerker wijst uit dat het niet duidelijk is of de overlast gestopt is. Werkzame elementen zijn wel met kwalitatieve analyses zichtbaar gemaakt.

1.8 Jongerenwerk in Eindhoven in vergelijking met andere steden

Eindhoven neemt in Nederland een tamelijk bijzondere positie in wat betreft de organisatie van het jongerenwerk. Dit komt met name door de organisatiestructuur van gebieds- en wijkcoördinatoren, waardoor de aansturing van het jongerenwerk op wijk- en buurtniveau geschiedt. Die bijzondere positie wordt mede bepaald door de wijze waarop er inhoud wordt gegeven aan het begrip vraaggerichtheid. De vraagsturing lijkt minder bij de jongeren zelf en hun ouders te liggen. De bewoners bepalen in belangrijke mate waar de inzet plaatsvindt en waar het accent in taken komt te liggen. Een dergelijke inrichting van het jongerenwerk is uniek en om die reden is een vergelijking met andere steden lastig. Tilburg, een stad die qua inwoneraantal ongeveer vergelijkbaar is, positioneert het jongerenwerk in haar beleid meer in het verlengde van de brede school. Of dat in de praktijk een haalbare kaart is kan overigens niet van papier afgelezen worden. Maar een dergelijke positionering van het jongerenwerk, dicht en aanvullend op het onderwijs, is van geheel andere aard dan die in Eindhoven.

1.9 Geraadpleegde bronnen documentstudie

Actieplan *Jeugd en Veiligheid 2012*. Gemeente Eindhoven, Veiligheid, Juridische Zaken & Bestuursondersteuning, December 2011.

Bijlage 1 Beleidskader *Jeugd en Veiligheid 2011-2014*. Gemeente Eindhoven.

Cardol, Goos (2012). *Eerst denken en dan doen. Over het versterken van de eigen kracht van gezinnen en het beter benutten van het sociale netwerk*. Lectorale rede Opvoeden in het Publieke Domein. Heerlen: Zuyd Hogeschool.

Dam, C. van en Zwikker, N. (2008). (Competentieprofiel) *Jongerenwerker*. Utrecht: Movisie.

Dienst Mens en Maatschappij, Jeugd (2011). *Evaluatie plan van aanpak (Marokkaans-Nederlandse) risicojongeren. Tussenevaluatie periode januari 2009 - juni 2011 en vervolgaanpak*. Eindhoven: Gemeente Eindhoven.

Eysink Smeets, E. M., Bervoets, E. (2011). *De onaantastbaren. De destructieve doorwerking van onaantastbaren in wijk en buurt*. Den Haag: Nicis Instituut.

Hogervorst, C. (2009). *Jongeren en vrijetijdsbesteding en gebruik van voorzieningen. BiO rapport 1127*. Eindhoven: Gemeente Eindhoven, afd. Ctrl. BiO. Rapport 1127.

Hogervorst, C. (2006). *Evaluatie basisvoorziening jeugd- en jongerenwerk. BiO rapport 1045*. Gemeente Eindhoven.

Hoorik, I. van (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij risicojongeren? Een literatuurstudie*. Utrecht: Nji.

De Eindhovense stadsmonitor 2011. Signalen voor beleid. Gemeente Eindhoven: Ctrl/ Beleidsinformatie & Onderzoek. Rapport nr. 1163.

Factsheet Persoonlijk inkomen 2008. Gemeente Eindhoven, Control, Beleidsinformatie en onderzoek.

Sector MM/Jeugd (2009). *Nota jongerenwerk*. Gemeente Eindhoven.

Gemeente Eindhoven, Beleidsinformatie en onderzoek. *Factsheet vrijwilligerswerk 2010*.

Gemeente Eindhoven (2012). Raadsvoorstel *Systeeminnovatie sociaal beleid; de transformatie WIJ Eindhoven*. Raadsnummer 12R4713.

Kerncijfers 2011 bevolking Eindhoven. Pdf.

Metz, J. (2011) *Volwassen worden binnen de samenleving. Legitimatie en inhoudsbepaling Amsterdams Jongerenwerk nieuwe stijl*. Amsterdam: Youth Spot, Onderzoek en praktijkcentrum voor jongerenwerk in Amsterdam.

Programma Jeugd *Jeugd en Gezin 2011*. Gemeente Eindhoven.

Programma Jeugd *Onderwijs 12+ 2011*. Gemeente Eindhoven.

Programma Jeugd *Jeugd en Vrije Tijd 2011*. Gemeente Eindhoven.

Raadsinformatiebrief *Alcohol preventie bij jongeren in 2010*. Raadsnummer 11R4477.

Raadsprogramma: 3 *Onderwijs en Jeugd*. Programmaonderdeel: 3. 1 *Ononderbroken ontwikkelingslijn jeugd en jongeren*, 15 juli 2011

Raadsprogramma: 2 *Zorg en Welzijn*, Programmaonderdeel: 2.5 *Welzijn*, 15 juli 2011.

Raadsvoorstel *Nota Jongerenwerk*. Raadsnummer 09.R3084.001. 21 april 2009.

Oenen, S. van & anderen (2011). *De waarde van jeugdwelzijn. Een werkveldbeschrijving van het kinder-, tiener-, en jongerenwerk*. Utrecht, Nederlands Jeugdinstituut.

Steyaert, J. & Biggelaar, T. (2008). *Eigentijds verantwoord in de sociale sector: van zakelijker naar beter*. Fontys Hogescholen.

Vijghen, M.J.T. M (2011). *Hoe specifiek is regulier beleid (en andersom)? Een inventarisatie van de specifieke inspanningen en recente resultaten van de tweeëntwintig gemeenten van het Samenwerkingsverband Marokkaans-Nederlandse risicjongeren*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Winter, M. de (2011) *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.

http://www.beleidsplanwmo.nl/thema/betekenis/civil_society

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/cijfers/extra/piramide-fx.htm>

<http://www.eindhoven.nl/stad/historie-1/historie-van-Eindhoven/Bevolkingsprognose-2010.htm>

<http://eindhoven.buurtmonitor.nl/quickstep/QsPrintReport.aspx?pdf-false&selcode=ovh>

Bijlage 2. Lijst met deelnemers aan de groepsgesprekken

Ajouaou, Karim	Projectleider risicojeugd en ketenregisseur Eindhoven.
Akel, Hicham	Jongerenwerker
Albers, Geert	Wijkcoördinator gemeente Eindhoven
Arrun, Sakina	Lid van het moedercomité
Asbaa El Fakiri, Sabiha	Lid van het moedercomité
Asbaa, Naziha	Lid van het moedercomité
Bouassria, Mohammed	Raadslid voor Groen Links
Broek, Frank van de	Casusregisseur JIB Centrum Jeugd en Gezin, Gemeente Eindhoven
Bulthuis, Maartje	Teammanager Lumens Groep
Camp, Marleen van de	School maatschappelijk werk Welzijn Eindhoven op ROC en een middelbare school
Elderen, Martijn van	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Elkhayati, Tarik	Jeugd maatschappelijk werk Welzijn Eindhoven (Lumensgroep)
Faber, Heinz	Beleidsmedewerker Jeugd 12+
Frankenhuizen, Josine	Beleidsontwikkelaar/ projectleider kunst & cultuur/ cultuurparticipatie
Gazuani, Karim	Uitvoerend medewerker Jongeren centrum Dynamo
Geel, Roseliek van	Beleidsmedewerker Jeugd: kinder- en jongerenwerk
Geleijns, Ingrid	Waarnemend hoofd bedrijfsvoering sector Mens en Maatschappij
Heck, Agnes	Wijkcoördinator Gestel en Stratum gemeente Eindhoven
Heuvel, Ilse van den	Buurbrigadier Woensel: Politie Brabant Zuidoost
Hijdra, Joyce	Districtsmanager Woensel Noord Stichting Woonbedrijf SWS.
Hooff, Marieke van	Hoofd Afdeling Jeugd Gemeente Eindhoven
Hovestadt, Rachel	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Jacobs, Hanny	Raadslid voor de VVD
Janssen, Wesley	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Kanters, Mijke	Teammanager Lumens Groep
Kerkwijk, Rene	Gebiedscoördinator Woensel-Noord
Kok, Annemiek	School maatschappelijk werk Welzijn Eindhoven
Leenders, Mikke	Coördinator combinatiefuncties gemeente Eindhoven
Linden, D. van der	Bestuurder Lumens Groep
Loon, Nancy van	Teammanager Jongeren centrum Dynamo
Meulenbroeks, Dennis	directeur -Huis
Meulenstein, Ton	Raadslid voor de PvdA
Nozza, Sanne	Outreaching werker JIB Welzijn Eindhoven
Pagée, Cees van	Unit manager Talent Ontwikkeling Lumens Groep
Pijnenburg, Jeroen	Directeur Buro Cement
Ponti, Pieter de	Teammanager Jeugdreclassering Bureau jeugdzorg
Renders, Harry	Beleidsmedewerker Sport en bewegen.
Rhioui, Jacinthe	Jongerenwerker + TIM
Rossum, Dinie van	Centrum voor de Kunsten
Sarkaya, Said	Jongerenwerker
Scholten, Lenie	Wethouder Jeugd, Welzijn en Zorg Gemeente Eindhoven
Simons, Chantal	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk

Simons, Lisanne	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Slegers, Mart	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Spierings, Annette	Beleidsmedewerker Gezin en opvoedondersteuning
Sprang, Maikel van	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Tilaart, Wil van den	Voorzitter buurtorganisatie Tivoli I love it
Timmermans, Wouter	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Toemen, Rene	Manager Emancipatie en bijzondere verhuringen TRUDO (woningcorporatie)
Uytedehage, Marian	Unitleider combinatiefunctionarissen Sportbedrijf de Karpen
Verbruggen, Henri	Gebiedscoördinator Gestel gemeente Eindhoven
Verhees, John	Jongerenwerker Blixembosch en Woenselse Heide
Verhoeven, Lars	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Vermeulen, Romi	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Vincent, Ian	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Vlassak, Jolanda	Vrijwilliger bij Overkoepelend Orgaan Genderdal
Voorthout, Dorthe	Jongere en bezoeker/deelnemer aan het Jongerenwerk
Vos, Jeanette	Secretaris buurtorganisatie Tivoli I love it
Wijnstok, Willem	Netwerkinspecteur Politie Brabant Zuidoost
Zanden, Rutger van der	Combinatiefunctionaris

Leden van de visitatiecommissie

Micha de Winter: pedagoog, is sinds 2001 lid van de RMO, faculteitshoogleraar maatschappelijke opvoedingsvraagstukken aan de Universiteit Utrecht. Hij is ook zelfstandig adviseur op het brede jeugdterrein en lid van diverse comités van aanbeveling en toezicht.

Oeds Westerhof: directeur Lux, film, podium en debatcentrum Nijmegen, heeft in de afgelopen jaren diverse interim directeursfuncties vervuld, zoals bij het Oerolfestival en bij het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten. Daarnaast is hij vanuit BMC betrokken geweest bij de totstandkoming van de cultuurnota Cultuur Totaal in Eindhoven en de systeeminnovatienota: *Wij Eindhoven*.

Sven Korving, student technische natuurkunde aan de Avans Hogeschool en Jeugdvisionair van de stad Eindhoven, vrijwilliger bij en bezoeker van het jongerenwerk Dynamo.

Irma van Hoorik, expert jeugdwelzijn en talentontwikkeling bij het Nederlands Jeugdinstituut. In de afgelopen jaren heeft zij adviesfuncties bekleed op het gebied van kunsteducatie, onderwijs en maatschappelijke ontwikkeling.

Bijlage 3. Interviewvragen per gespreksgroep

Gemeente

Raadsleden en B&W-medewerkers van ondersteunende beleidsafdeling

Onderwerpen: doelstellingen, middelen, bereik, randvoorwaarden, rendement en verbetermogelijkheden

Doelstellingen

Wat zijn de belangrijkste factoren die van invloed zijn op het jeugdbeleid van de gemeente Eindhoven? Te denken valt aan veranderende wetgeving, financiële factoren, politieke ontwikkelingen?

Welke factoren zijn in de toekomst mogelijk nog van invloed op het jeugdbeleid?

Wat is de kern van het beleid van de gemeente Eindhoven voor het jongerenwerk en hoe is deze verbonden aan de subsidieverlening aan de Lumens Groep?

Zijn de beleidsdoelen voor het jongerenwerk SMART-C verwoord? (C staat voor consistent: logisch geheel van strategische en operationele doelen, instrumenten en budget.

Bereik

Voor welke doelgroep kiest de gemeente Eindhoven? Welke factoren liggen ten grondslag aan het doelgroep beleid?

Middelen

Hoeveel middelen zet de gemeente in voor het jongerenwerk? Zijn de middelen in overeenstemming met de ambitie voor het jeugdbeleid?

Wat was het voornaamste argument om de capaciteit van het jongerenwerk in 2009 qua formatie en budget te verhogen? Hoe duurzaam is deze uitbreiding en verhoging?

Randvoorwaarden

Wat moet het jongerenwerk opleveren aan output en outcome?

Hoe wordt de analyse van vraag en aanbodzijde verricht en in hoeverre is de Lumens Groep daarbij betrokken?

Op welke wijze beïnvloedt de gemeente de kwaliteit van het jongerenwerk?

Op welke wijze wordt er nagegaan of de opdrachtformulering realistisch is/was?

Op welke wijze wordt er bij de beoordeling van de outcome van het jongerenwerk gekeken of het beleidskader juist is en nog relevant?

Rendement/verbetering

Wat weet u van het maatschappelijk rendement? Of: wat is er bekend over wat het jongerenwerk oplevert en hoe verhoudt zich dat tot de beleidsdoelen?

Wordt bij de outcome van het jongerenwerk breed gekeken naar de maatschappelijke effecten: op niveau van de jongere (zelfversterking en participatievaardigheden), niveau van actieve participatie: in de buurt, op school, werk, niveau van inspraak. Met andere woorden wat merkt de jongere zelf van het jongerenwerk, wat merkt de omgeving en wat merkt de maatschappij van het jongerenwerk?

Op welke wijze rendeert een investering in het jongerenwerk, bijvoorbeeld doordat er een kostenreductie optreedt op andere gebieden.

Op welke wijze zijn er verbeteringen aan te brengen in het beleid voor het jongerenwerk, de vertaling van dit beleid door de Lumens Groep en dientengevolge in de prestatieafspraken met de Lumens Groep?

Management Lumens groep

Onderwerpen: doelstellingen, middelen, bereik, rendement en verbetermogelijkheden

Doelstelling

Wat zijn de doelen van het jongerenwerk van de Lumens Groep? Komen die overeen met de beleidsdoelen van de gemeente (zo nee waarom niet)

Wat behelzen de doelen van Beleidsgestuurde Contract financiering en hoe realistisch zijn deze doelen?

Middelen

Hoeveel subsidie ontvangt de Lumens Groep specifiek voor het jongerenwerk? Hoe is de verdeling van de middelen ten aanzien van het stedelijk en het gebiedsgerichte jongerenwerk?

Hoeveel fte's jongerenwerk zijn er per stadsdeel?

Waarom is de subsidie wel/niet toereikend om de prestatieopdracht te behalen?

Hoe draagt de (extra) inzet van middelen bij aan het behalen van de doelstellingen voor het jongerenwerk?

Op welke wijze wordt de inzet van (extra) middelen verantwoord?

Heeft de Lumens Groep nog andere financieringsbronnen voor het jongerenwerk?

Bereik en werkwijze

Welke doelgroepen moeten jullie volgens de opdrachtgever bereiken? Komt dat overeen met de doelgroepen die jullie zelf willen bereiken?

Welk type activiteiten/interventies worden voor deze doelgroepen uitgevoerd?

Welke methodische uitgangspunten worden gehanteerd om te bewerkstelligen dat jongeren actief aan de maatschappij participeren?

Wat zijn kenmerkende werkwijzen van het jongerenwerk?

Wat zijn de succesfactoren in de uitvoering en wat zijn de knelpunten?

Hoeveel jongeren worden er per stadsdeel bereikt en hoe zijn deze te groeperen?

Hoe proberen jullie de aangemerkte doelgroepen te bereiken? Lukt dat?

Waarom is het bereik voldoende/onvoldoende om BCF doelen te realiseren?

Wat is de relatie tussen de individuele en groepsgerichte benadering?

Is het bereik onderwerp van gesprek tussen de jongerenwerkers van jullie instelling? Zo ja, hoe?

Hoe kan het bereik eventueel verbeterd worden?

Hoe kan het bereik van specifieke doelgroepen, zoals etnische jongeren, kansarme jongeren, meiden, verbeterd worden?

Voorwaarden

Hoe is de rol en taak- en verantwoordelijkheid verdeling tussen Lumens Groep en de gemeente geregeld?

Hoe verloopt het proces van sturing, monitoring en bewaking binnen de gemeente?

Hoe verloopt de communicatie met de opdrachtgever: de gemeente Eindhoven? Wat is daarbij voor verbetering vatbaar?

Hoe bewerkstelligen jullie dat:

- a) Jongerenwerkers op de hoogte zijn van de doelen en het gewenste maatschappelijk rendement van de gemeente Eindhoven?
- b) Jongerenwerkers voldoende competent zijn om de prestatieopdracht uit te voeren? Welk percentage van de middelen wordt ingezet voor deskundigheidsbevordering van de jongerenwerker?
- c) Jongerenwerkers zelf hun vakkennis bijhouden en hun eigen kracht versterken?
- d) Jongerenwerkers invloed kunnen uitoefenen op het beleid en management en mede verantwoordelijk zijn voor het behalen van de gewenste resultaten?
- e) Jongerenwerkers vraaggericht en methodisch handelen en rapporteren over de behaalde resultaten in termen van externe effectiviteit: wat merken anderen van het resultaat van het jongerenwerk?
- f) Jongerenwerkers zich bewust zijn van hun makelende rol in de pedagogische infrastructuur en daartoe samenwerken met andere partners en bij problemen tijdig doorverwijzen en de vinger aan de pols houden? Hoe checken jullie of die samenwerking effectief verloopt?
- g) Jongerenwerkers kunnen goede praktijkvoorbeelden kunnen uitwisselen?

Resultaten en Maatschappelijk rendement

Hoe ervaart u het proces van BCF verantwoording?

Voldoen de uitvoeringsresultaten aan de prestatieafspraken. Zo nee, hoe kan dit verklaard worden

Welke goede praktijkvoorbeelden zijn er te benoemen?

Op welke wijze wordt er nagegaan wat de effecten van een bepaalde interventie in een bepaalde situatie zijn?

Wat zou volgens jullie het maatschappelijk rendement van het jongerenwerk behoren te zijn?

In hoeverre zijn de door de gemeente gewenste maatschappelijke effecten gerealiseerd?

Wordt er bij de evaluatie geredeneerd vanuit de vraag: Wat als?(counterfactual analysis)

Verbeteringen

Op welke wijze kunnen de middelen beter worden ingezet zodat er een goede spreiding is over de wijken, de juiste groep jongeren bereikt worden en inhoudelijke doelen bereikt worden?

Op welke wijze kunnen er verbeteringen behaald worden op het gebied van effectiviteit van de werkwijze (interventies) en hoe kunnen deze beter inzichtelijk gemaakt worden?

Op welke wijze kunnen verbeteringen behaald worden bij de wijze van sturing, verantwoording, monitoring en bewaking?

Welke beleidsaanbevelingen zouden jullie de gemeente willen meegeven?

Jongerenwerk Lumens Groep

Doelstellingen, bereik, activiteiten, en randvoorwaarden, rendement en verbetermogelijkheden

Doelstellingen

Wat zijn de doelen van jullie werk als jongerenwerkers? Wat moet jullie werk opleveren?

Wat is volgens jullie de kern van je vak?

Komen jullie voldoende toe aan het eigenlijke werk? a) Zo nee, wat belemmert jullie daarin? b) Zo nee, welke oplossingen zien jullie om dit te veranderen?

Weten jullie welke beleidsdoelstellingen de gemeente Utrecht nastreeft met de subsidiëring van het jongerenwerk?

Activiteiten

Waaruit bestaan de activiteiten voor de jongeren? Willen jullie daarmee iets bereiken bij de jongeren?

Hoe worden de behoeften van de jongeren achterhaald? Op welke wijze worden de behoeftepeilingen vastgelegd? Sluit het uiteindelijke aanbod van activiteiten aan bij de vraag/behoefte van jongeren?

Op welke wijze worden jongeren geactiveerd om ook de uitvoering van de activiteiten zelf ter hand te nemen?

Dragen de activiteiten ook bij aan beleidsdoelstellingen van de opdrachtgever? a) Zo nee, wat zijn de belangrijkste verschillen? b) Zo nee, welke oplossingen zien jullie hiervoor?

Welke methodieken gebruiken jullie en waarom juist deze? In hoeverre zijn deze methoden bewezen effectief?

Is er contact tussen jong en oud, en tussen buurt en jongeren?

Hoe verloopt de jongerenparticipatie bij de activiteiten voor wat betreft het aantal vrijwilligers onder de jongeren?

Zijn er successen of goede ervaringen te noemen die elders gebruikt kunnen worden?

Randvoorwaarden

Hoe ervaren jullie de ruimte die je als professional hebt om het werk naar eigen inzicht uit te voeren?

Hoe ervaren jullie de communicatie vanuit het management van de Lumens Groep

Wat zijn de belangrijkste benodigde competenties van een jongerenwerker?

Welke opleiding hebben jullie gedaan?

Hebben jullie in je opleiding geleerd wat je moet kunnen?

Wordt er binnen jullie instellingen bij-, nascholing, cursussen aangeboden? Zo ja, welke? Wat onderneem je zelf op dit gebied?

Is er met collega-jongerenwerker uitwisseling over goede praktijkvoorbeelden? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Met welke organisaties werken jullie samen voor deze doelgroep? Hoe verloopt die samenwerking, wat zijn daarbij eventuele belemmeringen? Wat moet er volgens jullie gebeuren om eventuele belemmeringen weg te nemen?

Welke problemen van jongeren komen jullie zoal tegen die voor verwijzing in aanmerking komen?

Hoe verwijzen jullie jongeren door. Krijgen jullie terugrapportage? Blijven jullie die jongere volgen?

Als dit niet het geval is, hoe zouden jullie hierin verandering willen brengen

In hoeverre is de samenwerking met andere partners van invloed op de kwaliteit van jullie werk?

Hoe kan de samenwerking met partners worden verbeterd?

Rendement en verbeteringen

Maak de zin eens af: Als wij er niet zouden zijn dan...

Welke verbeteringen kunnen ertoe bijdragen dat de doelstellingen van het jongerenwerk nog beter gerealiseerd kunnen worden?

Kernpartners

Doelstellingen, bereik, activiteiten, en randvoorwaarden, rendement en verbetermogelijkheden

Doelen

Wat voor doelen zou het jongerenwerk moeten nastreven en worden deze doelen naar uw mening behaald

Bereik

Bereikt het jongerenwerk naar uw mening de goede doelgroep? Zo nee, waarom niet?

Activiteiten

Bent u op de hoogte van de activiteiten die jongeren kunnen ondernemen/aangeboden krijgen? Zijn de activiteiten geschikt om de doelen voor het jongerenwerk te behalen?

Randvoorwaarden

Waarom is samenwerking met het jongerenwerk belangrijk?

Hoe verloopt die samenwerking met het jongerenwerk, wat zijn daarbij eventuele belemmeringen?

In hoeverre is de samenwerking met het jongerenwerk van invloed op de kwaliteit van jullie werk?

Hoe vaak komen ketenpartners samen?

Hoe worden de jongeren naar jullie jongeren doorverwezen?

Rapporteren jullie terug aan het jongerenwerk? Ervaren jullie betrokkenheid van het jongerenwerk?

Als dit niet het geval is, hoe zouden jullie hierin verandering willen brengen?

Rendement en verbetermogelijkheden

Wanneer wordt er over effecten en werkzame elementen gepraat?

Als er over wordt gesproken welke vragen stellen jullie dan en welke vorm heeft zo'n gesprek?

Wat moet er volgens jullie gebeuren om eventuele belemmeringen in de samenwerking weg te nemen?

Hoe kan de samenwerking met partners worden verbeterd?

Wat zouden jullie missen als het jongerenwerk wegbezuinigd werd?

Ouders

Doelstellingen, bereik, activiteiten, en randvoorwaarden, middelen, rendement en verbetermogelijkheden

Doelen

Wat is volgens u de bedoeling van het jongerenwerk. Hoe belangrijk vindt u het jongerenwerk en wat zijn uw eigen verwachtingen?

Bent u op de hoogte van de verwachtingen van de gemeente die voor het jongerenwerk betaald.

Bereik

Bezoekt uw zoon/dochter het jongerenwerk?

Richt het jongerenwerk zich op de goede doelgroep? Waarom wel/niet?

Activiteiten

Bent u op de hoogte van de activiteiten die jongeren kunnen ondernemen/aangeboden krijgen?

Wat vindt u van de activiteiten?

Randvoorwaarden

Heeft u contact met de jongerenwerkers over uw zoon/dochter? Stelt u daar prijs op?

Wilt u weten wat er in het jongeren centrum gebeurt, wat de regels zijn, of er toezicht is, wanneer de openingstijden zijn?

Kunnen jongerenwerkers bij u terecht als er problemen zijn met uw zoon/dochter? Zou u openstaan om samen naar oplossingen te zoeken? Zou u bij problemen hulp van specialisten zoals het maatschappelijk werk of jeugdhulpverlening accepteren?

Middelen

Zijn er financiële beperkingen om uw zoon/dochter te laten deelnemen aan het jongerenwerk?

Rendement en verbetermogelijkheden

Wat zou u missen als het jongerenwerk wegbezuinigd werd?

Heeft u suggesties voor verbetering?

Buurtorganisaties

Doelstellingen, bereik, activiteiten, en randvoorwaarden, rendement en verbetermogelijkheden

Doelen

Wat is volgens u de bedoeling van het jongerenwerk. Hoe belangrijk vindt u het jongerenwerk en wat zijn uw eigen verwachtingen?

Bent u op de hoogte van de doelen van de gemeente die voor het jongerenwerk betaald.

Bereik

Richt het jongerenwerk zich volgens u op de goede doelgroep? Waarom wel/niet?

Activiteiten

Bent u op de hoogte van de activiteiten die jongeren kunnen ondernemen/aangeboden krijgen?

Wat vindt u van de activiteiten?

Randvoorwaarden

Werkt u samen met de jongerenwerkers in uw buurt? Hoe verloopt die samenwerking, wat zijn daarbij eventuele belemmeringen?

Kunt u bij jongerenwerkers terecht als er problemen zijn in de buurt?

In hoeverre is de samenwerking met het jongerenwerk van invloed de leefbaarheid in de buurt?

Betrekt u het jongerenwerkbij uw activiteiten? Zo ja, bij welke activiteiten? Zo nee, zou u daarvoor openstaan?

Rendement en verbetermogelijkheden

Wat zou u missen als het jongerenwerk wegbezuinigd werd?

Heeft u suggesties voor verbetering die de leefbaarheid in de buurt ten goede komen?

Bijlage 4. Interviewinstrument voor het gesprek met de jongeren.

Het NJi heeft voor de gemeente Eindhoven een instrument ontwikkeld voor het gesprek met de jongeren. Afgezien van een groepsgesprek met open vragen hebben de jongeren vragen voorgelegd gekregen voorzien van een aantal kaarten met mogelijke antwoorden. Aan de jongeren is verzocht om een rangorde in de antwoorden aan te brengen.

De vragen zijn afgeleid van de hoofdvraag van deze visitatie:

Wat is de effectiviteit en het maatschappelijk rendement van het jongerenwerk in Eindhoven.

Doelen van de gemeente voor jongerenwerk

Wat wil de gemeente volgens jou bereiken met het jongerenwerk? Kies eerst de kaart waarop het belangrijkste doel van de gemeente staat. Daarna het tweede belangrijkste doel, etc.

De gemeente betaalt het jongerencentrum om de overlast op straat terug te dringen.

De gemeente betaalt het jongerencentrum om jongeren de gelegenheid te geven erbij te horen en te leren met andere buurtbewoners om te gaan.

De gemeente betaalt het jongerencentrum, omdat zij wil dat elke jongere zijn/haar talenten kan ontwikkelen en zodoende goede toekomst heeft.

De gemeente betaalt het jongerencentrum, omdat jongeren nog veel dingen moeten leren voordat zij op eigen benen kunnen staan.

Taak van het jongerencentrum

Wat is volgens jou de taak van het jongerencentrum? Kies eerst de taak die je het belangrijkste vindt, daarna de op een na belangrijkste taak, etc.

Ervoor zorgen dat jongeren leeftijdsgenoten kunt ontmoeten

Ervoor zorgen dat jongeren onder goede begeleiding en in geschikte ruimtes hun talenten (dance, arts, theater, rap, sport enz.) kunnen ontwikkelen

Ervoor zorgen dat jongeren zich uitgedaagd voelen om zelf dingen te organiseren

Ervoor zorgen dat jongeren met vragen bij hen terecht kunnen over opgroeien, school, werk enz.

Ervoor zorgen dat jongeren specialistische hulp krijgen, als het even niet zo goed gaat, of als je schulden hebt, of verslaafd bent.

Activiteiten

Hoe sluiten de activiteiten aan bij jouw wensen. Kies eerst de kaart waarop volgens jou het beste antwoord staat, daarna het op een na beste antwoord, etc.

Sluiten altijd aan bij mijn wensen.

Sluiten soms aan bij mijn wensen.

Sluiten nooit aan bij mijn wensen.

Activiteiten die ik het leukst vind.

Wat vind jij het leukste? Kies eerst de kaart met de leukste activiteit, daarna de kaart met de op een na leukste activiteit, etc.

Chillen met vrienden

Meedoen aan activiteiten die jongerenwerkers voor ons organiseren.

Onder begeleiding van rolmodellen zelf aan mijn talenten werken, bijv. dance, rap, sport, muziek, computer enz.

Projecten samen met buurtgenoten

Vrijwilliger zijn bij activiteiten voor kinderen/jongeren

Middelen

Op welke wijze speelt geld een rol bij het meedoen of bij het organiseren van een activiteit? Kies eerst de kaart die het meest van toepassing is, daarna de kaart die minder van toepassing is, etc.

Ik kan niet meedoen aan bepaalde activiteiten, vanwege de kosten.

Bepaalde activiteiten kunnen niet georganiseerd worden, omdat er geen geld voor is.

Als er geen geld is om iets te organiseren wat wij graag zouden willen dan zouden we best zelf op zoek kunnen gaan naar (financiële) bijdragen.

Waardering/ rendement jongerenwerk?

Welke van de volgende kaarten vind jij het meest belangrijk. Kies eerst de kaart die voor jou het allerbelangrijkste is, daarna de op een na belangrijkste, etc.

Thuis zijn en dingen doen is voor mij belangrijk

Naar school gaan en een diploma halen is voor mij belangrijk

Met vrienden op straat mijn vrije tijd doorbrengen is belangrijk

Naar het jongerencentrum gaan om mijn vrije tijd door te brengen

Waardering/ rendement jongerenwerk

Welk van de volgende veranderingen is voor jou het meest van toepassing. Kies eerst de belangrijkste verandering, daarna de op een na belangrijkste, etc.

Doordat ik naar het jongerencentrum ga, ben ik minder op straat

Doordat ik naar het jongerencentrum ga, heb ik meer vrienden

Doordat ik naar het jongerencentrum ga, bouw ik meer zelfvertrouwen op

Doordat ik naar het jongerencentrum ga, ontdek ik waar mijn talenten liggen

Doordat ik naar het jongerencentrum ga, leer ik anderen respecteren

Doordat ik naar het jongerencentrum ga, doe ik minder foute (criminele) dingen

Maak de zin af

Als het jongerenwerk er niet zou zijn dan....